

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Hudební katedra

Gabriel Fauré a jeho písňový cyklus Cinq mélodies „de Venise“ op. 58

Diplomová práce

Autor: Bc. Nela Viktorová
Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: 7507T100 – Hra na nástroj a sólový zpěv se zaměřením na učitelství základních uměleckých škol
7504T259 – Učitelství pro střední školy – hudební výchova
Vedoucí práce: PhDr. Dana Soušková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

- Autor:** Nela Viktorová
- Studium:** P16P0830
- Studijní program:** N7504 Učitelství pro střední školy
- Studijní obor:** Hra na nástroj a sólový zpěv se zaměřením na učitelství základních uměleckých škol, Učitelství pro střední školy - hudební výchova
- Název diplomové práce:** a) **Diplomový pěvecký koncert / b) Gabriel Fauré a jeho písňový cyklus Cinq Mélodies, op. 58**
- Název diplomové práce AJ:** a) Diploma vocal concert / b) Gabriel Fauré and his song cycle Cinq Mélodies, op. 58
- Cíl, metody, literatura, předpoklady:**
Diplomová práce je složena ze dvou částí. První část je tvořena sólovým koncertním výkonem (recitálem), jehož předpokladem je vysoká úroveň technických dovedností studenta. Koncertní vystoupení má na základě vhodné zvolené dramaturgie prezentovat interpretační kvality diplomanta a jeho schopnost adekvátního stylového přístupu k interpretaci jednotlivých skladeb. Ke koncertnímu výkonu se váže druhá, teoretická písemná část v rozsahu cca 30-40 stran, která bude věnována životu a dílu Gabriela Faurého. Zaměří se na písňový cyklus Cinq Mélodies, op. 58 pro zpěv a klavír na slova Paula Verlaina, který bude analyzován z interpretačního hlediska.
- FAURÉ, Gabriel. Cinq Mélodies, op. 58 [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné z URL: Nectoux, Jean-Michel. Gabriel Fauré: A Musical Life. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- Garantující pracoviště:** Hudební katedra,
Pedagogická fakulta
- Vedoucí práce:** MgA. Petr Špaček, Ph.D.
PhDr. Dana Soušková, Ph.D.
- Oponent:** Mgr. et MgA. Markéta Štefaniková
Mgr. et MgA. Markéta Štefaniková
- Datum zadání závěrečné práce:** 3.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje informací.

V Hradci Králové dne 26. 5. 2020

.....

Nela Viktorová

Poděkování

Děkuji PhDr. Daně Souškové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za cenné rady a připomínky, které mi při zpracování diplomové práce poskytla. MgA. Petru Špačkovi, Ph.D. děkuji za vedení a odbornou pomoc při přípravě mého diplomového koncertu. Velké poděkování patří doc. PhDr. Aleši Pohorskému, CSc. a PhDr. Květuši Kunešové, Ph.D. za fonetickou, obsahovou i gramatickou přípravu při práci s francouzskými básněmi.

Anotace

VIKTOROVÁ, Nela: *Gabriel Fauré a jeho písňový cyklus Cinq mélodies „de Venise“ op. 58*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 57 s. Diplomová práce.

Diplomová práce pojednává o životě a díle francouzského skladatele Gabriela Faurého. Zvláštní pozornost věnuje písňovému cyklu pro zpěv a klavír *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58*. Zabývá se genezí písňového cyklu *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58* a jeho vazbou ke dvěma inspiračním zdrojům básnických sbírek *Fêtes galantes* a *Romances sans paroles* Paula Verlaine. Diplomová práce se na písňový cyklus zaměřuje po hudební a literární stránce se zřetelem k jeho interpretačnímu uchopení.

Klíčová slova: Gabriel Fauré, *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58*, písňový cyklus, interpretace, Paul Verlaine, *Fêtes galantes*, *Romances sans paroles*.

Annotation

VIKTOROVÁ, Nela: *Gabriel Fauré and his song cycle Cinq mélodies „de Venise“ op. 58*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 57 pp. Diploma Thesis.

The diploma thesis deals with the life and work of French music composer Gabriel Fauré. It pays special attention to the song cycle *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58* for voice and piano. This thesis deals with the genesis of the song cycle *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58* and with its connection to two sources of inspiration of poetry collection *Fêtes galantes* and *Romances sans paroles* by Paul Verlaine. The diploma thesis focuses on both music and literary aspects of the song cycle with regards to its grasp of interpretation.

Keywords: Gabriel Fauré, *Cinq mélodies „de Venise“ op. 58*, song cycle, an interpretation, Paul Verlaine, *Fêtes galantes*, *Romances sans paroles*.

Obsah

1	Gabriel Fauré (1845–1924)	11
1.1	Písňová tvorba Gabriela Faurého	20
2	Paul Verlaine (1844–1896)	22
2.1	Hudebnost básní Paula Verlaine	23
2.2	Básnické sbírky <i>Fêtes galantes</i> a <i>Romances sans paroles</i> Paula Verlaine.....	24
3	Cinq Mélodies „de Venise“ op. 58.....	26
3.1	Motivické vztahy písničky cyklu <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58	29
3.2	Poetické vztahy písničky cyklu <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58.....	32
3.3	Interpretační analýza	35
3.3.1	Mandoline	35
3.3.2	En sourdine.....	40
3.3.3	Green.....	43
3.3.4	À Clymène	47
3.3.5	C'est l'extase.....	52
	Závěr	56
	Použité zdroje.....	58
	Seznam obrázků	60
	Seznam příloh	60
	Příloha A: Paul Varlaine: <i>Básnické umění</i>	61
	Příloha B: Jean-Antoin Watteau: <i>Píseň lásky</i>	63
	Příloha C: Paul Varlaine: <i>Mandolína</i>	64
	Příloha D: Paul Varlaine: <i>Tiše</i>	65
	Příloha E: Paul Varlaine: <i>Green</i>	66
	Příloha F: Paul Varlaine: <i>Je to roztoužené chvění</i>	67
	Příloha G: Gabriel Fauré: <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58	68

1 <i>Mandoline</i> – notový materiál	68
2 <i>En sourdine</i> – notový materiál	73
3 <i>Green</i> – notový materiál.....	78
4 <i>À Clymène</i> – notový materiál	82
5 <i>C'est l'extase</i> – notový materiál.....	87
Příloha H: Gabriel Fauré: <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58 – CD nahrávka	92
1 <i>Mandoline</i>	
2 <i>En sourdine</i>	
3 <i>Green</i>	
4 <i>À Clymène</i>	
5 <i>C'est l'extase</i>	

Úvod

Písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 jsem nastudovala do programu svého diplomového koncertu, což mě vedlo k tomu, abych se jím blíže zabývala také ve své diplomové práci.

Diplomová práce se zaměřuje na osobnost francouzského skladatele Gabriela Faurého se zvláštním zřetelem na jeho písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58. Dotýká se problematiky výběru textů z básnických sbírek *Fêtes galantes* a *Romances sans paroles* Paula Verlaina, uvádí básníkův stručný životopis a jeho poetické inspirace. Objasňuje okolnosti vzniku písňového cyklu i přívlastek „de Venise“ v jeho názvu, zabývá se kompozicí cyklu z literární i hudební roviny. V neposlední řadě uvádí alternativy uchopení písní z hlediska jejich významu, pochopení a interpretačního nastudování.

Život a dílo skladatele Gabriela Faurého je zpracováno francouzským muzikologem Jeanem-Michelem Nectouxem. Tato práce vychází z jeho knih *Gabriel Fauré: A Musical Life*,¹ *Gabriel Fauré: His Life Through His Letters*² a článku z internetového nosiče Grove music online.³ Další stěžejní publikací je kniha Grahama Johnsona *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*.⁴ Písňovým cyklem *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 Gabriela Faurého se v práci *The poetry of symbolism and the music of Gabriel Faure* zabývala Lynnell Lewis.⁵

¹ NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 646 s. ISBN 05-212-3524-3.

² FAURÉ, Gabriel a NECTOUX, Jean-Michel (ed.). *Gabriel Fauré: His Life Through His Letters*. London: Marion Boyars, 1984. 378 s., [12] s. obr. příl. ISBN 0-7145-2768-8.

³ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁴ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. 488 s. ISBN 978-0-7546-5960-0.

⁵ LEWIS, Lynnell K. *The poetry of symbolism and the music of Gabriel Fauré* [online]. Muncie, Indiana, 2009, 31 s. [cit. 2019-03-05]. Thesis (M.M). Ball State University. Dr. Mei Zhong. Dostupné na: <https://cardinalscholar.bsu.edu/bitstream/handle/123456789/193573/LLewis_2009-3_BODY.pdf?sequence=1>.

O Gabrielovi Faurém vyšla řada článků, z nichž jmenuji příspěvek Petera Lowa⁶ v *Journal of Singing – The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*, James Eltona⁷ a Kennetha Penningtona⁸ v *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*.

Básně Paula Verlaina, které skladatel v písňovém cyklu zhudebnil, jsou v diplomové práci uvedeny jak ve francouzském originále, tak v českých překladech Gustava Francla a Františka Hrubína. Protože je pro interprety podstatná orientace ve větné skladbě cizojazyčné literatury, diplomová práce v souvislosti s interpretační analýzou nabízí české překlady, které se zaměřují na doslovný výklad veršů.⁹

⁶ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 353-358. ISSN 1086-7732.

⁷ ELSON, James M. The songs of Gabriel Fauré. *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing, Inc.* United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1982, 38/5, s. 16-19

⁸ PENNINGTON, Kenneth, Gabriel Urbain Fauré (1845–1924). *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*. United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1974, 31/2, s. 34-39.

⁹ Diplomová práce uvádí české překlady autorky.

1 Gabriel Fauré (1845–1924)

Gabriel Fauré byl francouzský skladatel, hudební pedagog, klavírista a varhaník. Ve své době byl uznáván jako typický představitel francouzského umění.¹⁰

Gabriel Fauré se narodil 12. května 1845 ve francouzském městě Pamiers.¹¹ Jeho otec Toussaint-Honoré Fauré (1810–1885) a matka Marie-Antoinette-Hélène Lalène-Laprade (1809–1887) byli příslušníky nižší aristokracie. Fauré byl pokřtěn jako Gabriel Urbain v kostele Notre-Dame du Camp v Pamiers. Jméno Gabriel získal po svém dědovi z otcovy strany a Urbain po strýci z matčiny přízně. Stejně jako jeho starších pět sourozenců byl do čtyř let vychováván chůvou ve vesnici Verniolle poblíž Varilhes. V roce 1849 se celá rodina přestěhovala do Montgauzy, kde byl Faurého otec jmenován ředitelem École Normale. Gabriel Fauré nevyrostl v hudebně založené rodině, jeho nadání si však začalo všimát okolí. Na Faurého hudební talent nejprve upozornila slepá návštěvnice kaple, která sousedila se školou. Zde mladý Fauré trávil čas improvizací na harmonium a od návštěvnice dostával základní hudební rady. První hudební vzdělání mu v nadcházejících letech poskytl Bernard Delgay. Roku 1853 Gabriel Fauré, kterému bylo osm let, předvedl své klavírní schopnosti návštěvě svého otce, jíž byl státní úředník Poslanecké sněmovny Simon-Lucien Dufaur de Saubiac. Ten otci doporučil, aby syna poslal studovat na École de Musique Classique et Religieuse, kterou založil v Paříži Louis Niedermeyer.¹² V té době však Faurého hudební vlohy otec nebral vážně. Rodina tak Gabriela Faurého poslala na základní školu a hra na klavír nebo harmonium byla pouze jeho zálibou. Následujícího roku dospěl Toussaint-Honoré Fauré k závěru,

¹⁰ NECTOUX, Jean-Michel. (2001) Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

¹¹ Gabriel Fauré se narodil na adrese 17 rue Major, Pamiers.

Pamiers – francouzské město v departementu Ariège v regionu Midi-Pyrénées.

¹² Abraham-Louis de Niedermeyer d'Altenburg (1802–1861) – hudební pedagog a skladatel švýcarského původu. Hudbu studoval v Rakousku a v Itálii. Roku 1840 založil Société de Musique Vocale et Classique zaměřující se na hudbu 16. a 17. století. Roku 1853 založil školu s oficiálním názvem École de Musique Classique et Religieuse, později známou jako École Niedermeyer. Zemřel v Paříži.

že se jeho syn vskutku připraví na profesi sbormistra, a v říjnu 1854 Gabriel Fauré začal studovat na École Niedermeyer v Paříži.¹³

Na této škole strávil jedenáct let, přičemž byl jako žák přijat pod patronací biskupa z Pamiers. Studijní plán zahrnoval humanitní předměty a hudební výchovu. Studium, jehož cílem bylo vychovat ze studentů sbormistry a varhaníky, mělo na Faurého kompoziční styl zásadní vliv. Zaměřovalo se především na hudbu církevní (chorální zpěv, varhanní hudba a renesanční polyfonie), což ovlivnilo Faurého hudební myšlení a způsob práce, v níž s oblibou využíval církevní tóniny.¹⁴

Hru na varhany¹⁵ Faurého vyučoval Clément Loret,¹⁶ harmonií jej provázal Louis Dietsch¹⁷ a problematikou kontrapunktu a fugy se zabýval u Xaviera Wackenthalera.¹⁸ Hru na klavír¹⁹ a kompozici studoval u Luise Niedermeyera, po jehož smrti v roce 1861 ve vzdělání pokračoval u Camille Saint-Saëns.²⁰ École Niedermeyer byla původně zaměřená na duchovní hudbu, změna nastala s příchodem Camilla Saint-Saëns. Saint-Saëns žáky obeznámil se soudobou hudbou, která na École Niedermeyer nebyla součástí původních studijních osnov, a do výuky zahrnul díla Roberta Schumanna, Ference Liszta či Richarda Wagnera.²¹ Saint-Saëns byl přesvědčen o Faurého slibné kariéře skladatele nebo klavírního virtuóza. Jejich přátelství trvalo více než šedesát let.²²

Gabriel Fauré komponoval již v období studia, ale dochovaly se pouze některé z jeho prvotin. Vznikly romance na slova Viktora Huga a několik klavírních

¹³ NECTOUX, Jean-Michel. (2001) Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

¹⁴ Tamtéž, *Grove Music Online*.

¹⁵ Varhanní repertoár zahrnoval díla Johanna Sebastiana Bacha, Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, Jacquese-Nicolase Lemmense aj.

¹⁶ Clément Loret (1833–1909) – skladatel, varhaník a pedagog belgického původu.

¹⁷ Pierre-Louis-Philippe Dietsch (1808–1865) – francouzský skladatel a dirigent.

¹⁸ Nicolas-Joseph Wackenthaler (1840–1913) – francouzský varhaník a skladatel.

¹⁹ Výuka hry na klavír byla založena na dílech Johanna Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadea Mozarta a Ludwiga van Beethovena.

²⁰ Charles Camille Saint-Saëns (1835–1921) – francouzský skladatel. Na École Niedermeyer působil jako pedagog od roku 1860.

²¹ Tamtéž, *Grove Music Online*.

²² ELSON, James M. The songs of Gabriel Fauré. *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing, Inc.* United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1982, 38/5, s. 16.

děl.²³ O svém *Le Papillon at la fleur* op. 1 no. 1 (1861) ze sbírky romancí na slova Viktora Huga pronesl: „*Ve skutečnosti to byla moje úplně první píseň zkomponovaná ve školním refektáři obklopena vůněmi z kuchyně ... a mým prvním interpretem byl Saint-Saëns.*“²⁴

Během studia Fauré získal mnoho ocenění. Pod vedením Louise Niedermeyera zvítězil ve hře na klavír v roce 1860. Jako žákovi Camilla Saint-Saëns mu byla o dva roky později udělena speciální cena s vyznamenáním (prix d'excellence). Stejně úspěšný byl v oblasti hudebně teoretické. V roce 1865 byla oceněna (premieres prix) jeho kompozice *Cantique de Jean Racine* op. 11.²⁵ Studium na École Niedermayer ukončil 28. července téhož roku.

Po studiích Gabriel Fauré pokračoval v kompozici. V roce 1866 se stal varhaníkem v chrámu St. Sauveur v Rennes, ale provinční život mu příliš nevyhovoval. Léta strávená v Rennes byla zřejmě obdobím intenzivní tvorby, chronologie prvních skladeb je však nepřesná. Pokoušel se o kompozici klavírních skladeb, symfonických děl, chrámové hudby a písní, v nichž si vytvářel svůj osobitý kompoziční styl. V roce 1870 se navrátil do Paříže, kde na krátkou dobu působil jako varhaník v chrámu Notre-Dame de Clignancourt. Jeho činnost však přerušily události prusko-francouzské války, v jejímž průběhu musel narukovat do císařské gardy.²⁶

Po uvolnění z vojenské služby v roce 1871 byl Fauré jmenován varhaníkem pařížského kostela St. Honoré d'Eylau, v témže roce se účastnil založení Sociétés Nationale de Musique.²⁷ Politická situace se však opět komplikovala a Fauré se

²³ NECTOUX, Jean-Michel. (2001) Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

²⁴ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 9 ISBN 05-212-3524-3.

²⁵ Skladba *Cantique de Jean Racine* op. 11 existuje ve dvou orchestrálních verzích. První z nich je zkomponována pro varhany nebo harmonium, druhá pro smyčcový kvintet.

Gabriel Fauré získal o rok dříve (1864) za kompozici druhé místo.

Tamtéž, s 10.

²⁶ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

²⁷ Sociétés Nationale de Musique (Národní hudební společnost) – francouzská organizace založená 25. února 1871 Camillem Saint-Saënssem, Romainem Bussinem a dalšími francouzskými umělci. Podporovala francouzskou národní hudbu a začínající skladatele, jejichž tvorbu zveřejňovala.

obával dalšího vojenského nasazení. V době Pařížské komuny²⁸ se proto rozhodl z Paříže odejít za svým bratrem do Rambouillet. V červnu téhož roku přijal pozvání Gustava Lefèvra, aby v průběhu léta vyučoval kompozici na École Niedermeyer, která našla útočiště ve Švýcarsku. Už v říjnu se však navrátil do Paříže a stal se druhým varhaníkem v kostele St. Sulptice. V Paříži pravidelně navštěvoval Saint-Saënsův salón, kde se stýkal s významnými členy pařížské hudební společnosti. Société Nationale de Musique mu poskytlo možnost uvádět a vyslechnout si svá díla. Mezi Faurého přátele, s nimiž společnost založil, patřili Vincent d'Indy,²⁹ Édouard Lalo,³⁰ Henri Duparc³¹ a Emmanuel Chabrier.³² V roce 1872 jej Saint-Saëns uvedl do salónu Pauliny Viardot, jejíž dceři, Marianne Viardot, po pětileté známosti Fauré nabídl sňatek. Dívka však zasnoubení po několika měsících zrušila.³³

Od ledna 1874 Fauré zastupoval Saint-Saëns v pařížském chrámu La Madeleine,³⁴ kde jej v roce 1877 zcela nahradil jako sbormistr. Ve stejném roce Fauré zkomponoval *První houslovou sonátu* op. 13, *První klavírní kvartet c moll* op. 15 a klavírní *Balladu* op. 19. Mezi léty 1877–1882 následovalo období uměleckých cest do Výmaru, Kolína nad Rýnem, Mnichova, Londýna či Curychu, během nichž Fauré mimo jiné navštěvoval inscenace oper Richarda Wagnera, kterého obdivoval.³⁵

Gabriel Fauré se oženil 27. března 1883 s Marií Fremietc, dcerou sochaře Emmanuela Fremietce. S manželkou měl syny Emmanuela (1883–1971) a Philippa (1889–1954). Fauré trávil mnoho času organizací denních služeb v chrámu La Madeleine, výukou klavíru či harmonie, aby rodinu finančně zajistil. V průběhu života se věnoval kompozici především během letních prázdnin. V roce

²⁸ Pařížská komuna (18. 3. – 28. 5 1871) – dočasné levicově orientované státní zřízení, inspirované úvahami Karla Marxe. Po prusko-francouzské válce došlo ke konfrontaci Národní gardy s francouzskou vládou a k následnému povstání vůči vládě, která proti Národní gardě zasáhla vojenskými silami. Komuna, která sestávala především ze členů dělnické třídy, se pokusila tuto vládu nahradit. Při odboji zemřelo více než 30 000 lidí.

²⁹ Paul Marie Théodore Vincent d'Indy (1851–1931) – francouzský skladatel a pedagog.

³⁰ Édouard Victor Antoine Lalo (1823–1892) – francouzský skladatel.

³¹ Henri Duparc (1848–1933) – francouzský skladatel.

³² Alexis Emmanuel Chabrier (1841–1894) – francouzský skladatel a klavírista.

³³ NECTOUX, Jean-Michel. (2001) Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na:

<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

³⁴ L'église Sainte-Marie-Madeleine, taktéž La Madeleine – neoklasicistní římskokatolický kostel v Paříži, zasvěcený sv. Máří Magdaléně.

³⁵ Tamtéž, *Grove Music Online*.

1879 uzavřel první kontrakt s vydavatelstvím Julien Hamelle, které jeho skladby odkoupilo s plným autorským právem, což pro Faurého ale znamenalo nízký zisk.³⁶

V tomto období Fauré zkomponoval klavírní skladby a písně. Také se pokusil o několik rozsáhlejších kompozic, z nichž později využil hudební materiál pro kompozici jiných děl.³⁷ V této době začal Fauré komponovat *Requiem* op. 48, které patří k jeho nejvýznamnějším skladbám. Z oblasti duchovní tvorby mu předcházela skladba *Cantique de Jean Racine* z roku 1865, několik motet a zejména *Messe basse* pro ženské hlasy zkomponovaná v roce 1881.³⁸

Na *Requiem d moll* op. 48 pro sopránové a barytonové sólo, smíšený sbor, varhany a orchestr Fauré pracoval více než dvacet let a existují jeho tři orchestrální verze. V dopise pro Maurice Emmanuela skladatel uvedl: „*Moje Requiem nebylo napsáno pro nic za nic...ale pro potěšení, smím-li tomu tak říkat!*“³⁹ V rozhovoru s Louisem Auettantem v roce 1902 dodal: „*To jak vidím smrt: jako radostné vysvobození, touhu po štěstí, která se nachází za hrobem, spíše než bolestný zážitek... Možná mě můj instinkt vedl k tomu, abych se po všech těch letech doprovázených pohřby odchytil od nastolené cesty! Měl jsem ji až sem. Proto jsem chtěl udělat něco jiného.*“⁴⁰

Z dalších významných děl tohoto období lze zmínit *Klavírní kvartet* op. 45 a hudbu ke dvěma divadelním hrám pro Théâtre de l'Odéon v Paříži. *Caligulu* op. 52

³⁶ Julien Aimable Hamelle (1836–1917) – francouzský hudební vydavatel.

Hamelle odkoupil *Berceuse* op. 16 a tři písně op. 18 (*'Nell'*, *'Le Voyageur'*, *'Automne'*). Ve stejné smlouvě ze dne 16. listopadu 1879, souhlasil, že zveřejní *Klavírní kvartet c moll* za stejných podmínek, na kterých vydavatelství Breitkopf & Härtel trvalo u *První houslové sonáty* – tj. bez placení licenčních poplatků. Hamelle shledal tuto smlouvu za vysoce profitující a stal se Faurého pravidelným vydavatelem v letech 1880–1906.

NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 85-86 ISBN 05-212-3524-3.

³⁷ Mezi kompozice lze zahrnout *Symfonii d moll* op. 20, druhou *Symfonii F dur* op. 20, *Houslový koncert* op. 14 (z něhož dokončil pouze dvě věty).

³⁸ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na:

<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

³⁹ Volný překlad autorky této práce. FAURÉ, Gabriel a NECTOUX, Jean-Michel (ed.). *Gabriel Fauré: His Life Through His Letters*. London: Marion Boyars, 1984. s. 137-138, [12] s. obr. příl. ISBN 0-7145-2768-8.

⁴⁰ Fauré Louisovi Auettantovi v roce 1992.

Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 116 ISBN 05-212-3524-3.

z roku 1888 Fauré zkomponoval pro tragédii Alexandra Dumase a *Shylock* op. 57 z roku 1889 pro hru Edmonda de Haraucourta na námět Williama Shakespeara.⁴¹

Mezi léty 1880–1890 Fauré často trpěl depresemi, které označoval za „spleeny“. Příliš velké pracovní vyčerpání mu bránilo v koncentraci na kompozici a byl znepokojen faktem, že na svých skladbách pracuje příliš pomalu. Měl vizi mnoha děl, jako jsou koncerty, symfonie či operní projekty.⁴²

Roku 1891 začal při svém pobytu v Benátkách komponovat písně z cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58, na který navazoval Faurého druhý písňový cyklus *La bonne chanson*. Ten věnoval spolu se skladbou *Salve Regina* Emmě Bardac, ženě Clauda Debussyho. Její dceři následně daroval kolekci klavírních duet *Dolly*, která vznikla mezi léty 1894–1896.⁴³

Gabriel Fauré se také zajímal o hudebně pedagogickou činnost. Roku 1892 se stal inspektorem státních konzervatoří, což jej zavázalo k cestám napříč celou Francií. Roku 1896 získal místo hlavního varhaníka v chrámu La Madeleine v Paříži a začal vyučovat kompozici na Pařížské konzervatoři.⁴⁴ Mezi Faurého žáky patřil Maurice Ravel,⁴⁵ ale i další francouzští skladatelé Florent Schmitt,⁴⁶ Charles Koechlin,⁴⁷ Louis Aubert,⁴⁸ Jean Roger-Ducasse,⁴⁹ Paul Ladmirault,⁵⁰ Nadia Boulanger,⁵¹ Émile Vuillermoz⁵² a jeden z nejvýznamnějších rumunských skladatelů George Enescu.⁵³

Gabriel Fauré se stal veřejnosti známějším až ve svých padesáti letech. Předtím byl oceňován především skupinou přátel a hudebníků ze Sociétés Nationale

⁴¹ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁴² Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁴³ Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁴⁴ Ředitel Ambrois Thomas jej o čtyři roky dříve odmítl.

⁴⁵ Maurice Ravel (1875–1937) – francouzský skladatel švýcarsko-španělského původu, představitel impresionismu.

⁴⁶ Florent Schmitt (1870–1958) – francouzský skladatel.

⁴⁷ Charles Louis Eugène Koechlin (1867–1950) – francouzský skladatel a pedagog.

⁴⁸ Louis François Marie Aubert (1877–1968) – francouzský skladatel.

⁴⁹ Jean Jules Aimable Roger-Ducasse (1873–1954) – francouzský skladatel.

⁵⁰ Paul Émile Ladmirault (1877–1944) – francouzský skladatel a hudební kritik.

⁵¹ Nadia Boulanger (1887–1979) – francouzská skladatelka, dirigentka, klavíristka, varhanice, hudební teoretička a pedagožka.

⁵² Émile-Jean-Joseph Vuillermoz (1878–1960) – francouzský skladatel, hudební, filmový a literární kritik.

Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁵³ George Enescu (1881–1955) – rumunský skladatel, dirigent, houslista.

de Musique. Cenili si jej v salónech Marguerite de Saint-Marceaux⁵⁴ či Winnaretty Singer,⁵⁵ v nichž se scházela tehdejší avantgardní společnost. Marcel Proust⁵⁶ byl Faurého skladbami natolik unesen, že se jimi nechával inspirovat, když ve svém románu popisoval hudbu fiktivního skladatele Vinteula. Fauré byl také interpretem vlastních kompozic, což dokazují jeho klavírní nahrávky z let 1904–1913 od firem Hupfeld a Welte-Mignon.⁵⁷

V letech 1892–1900 Fauré často navštěvoval Londýn, kde jeho přátelé Adela Maddison,⁵⁸ Frank Schuster⁵⁹ a John Singer Sargent⁶⁰ pořádali soukromé umělecké akce. Během jednoho pobytu získal zakázku na kompozici scénické hudby pro anglickou verzi hry *Pelléas et Mélisande* Maurice Maeterlincka (1898). Vznikla tak *Suita* op. 80, která se stala Faurého významným dílem v oblasti symfonické tvorby. Další Faurého zakázkou se díky Camillovi Saint-Saënsovi stala kompozice hudby k lyrické tragédii pro amfiteátr v Béziers. Dílo s názvem *Prométhée* bylo zamýšleno pro produkci pod širým nebem. Bylo napsáno pro tři dechové soubory, sto smyčcových nástrojů, dvanáct harf, smíšený sbor a sólové hlasy. První představení, které se konalo v srpnu 1900, sklidilo úspěch, a bylo proto opakováno v roce následujícím. V Paříži došlo k inscenaci hry ve stejné instrumentaci v prosinci 1907. Fauré hudbu později upravil pro symfonický orchestr a tato verze byla provedena v Pařížské opeře roku 1917.⁶¹

Mezi léty 1903–1921 Fauré působil jako hudební kritik v deníku *Le Figaro*.⁶² Významné období v jeho životě nastalo od roku 1905, kdy se stal ředitelem Pařížské

⁵⁴ Marguerite de Saint-Marceaux, vdova po malíři Eugènovi Baugnies, rozená Jourdain (1850–1930) – mecenáška umění.

⁵⁵ Winnaretta Singer, kněžna de Polignac (1865–1943) – mecenáška umění.

⁵⁶ Valentin Louis Georges Eugène Marcel Proust (1871–1922) – francouzský romanopisec, kritik a esejista.

⁵⁷ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁵⁸ Katharine Mary Adela Maddison, rozená Tindal (1862–1929) – britská producentka koncertů, skladatelka oper, baletů, instrumentální hudby a písní.

⁵⁹ Leo Francis Howard Schuster (1852–1927) – původem Brit; považován za hudebního nadšence a patrona umění.

⁶⁰ John Singer Sargent (1856–1925) – americký malíř. Vytvořil portrét Gabriela Faurého.

⁶¹ Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁶² Ve svých kritikách neinklinoval k polemikám a snažil se vidět pozitivní aspekty posuzovaných děl. V případě negativního názoru spíše preferoval o problému pomlčet. Jeho kritiky jsou zajímavé pro ty, kdož umí číst mezi řádky.

konzervatoře.⁶³ Řídící funkce jej proslavila a jeho díla se začala provádět na významných koncertech. V roce 1909 byl zvolen do Institut de France.⁶⁴ Ve stejném roce přijal předsednictví společnosti Sociétés musicale indépendante,⁶⁵ kterou založili jeho starší žáci jako opozici vůči Sociétés Nationale de Musique.

Zdravotní stav Gabriela Faurého se začal komplikovat. Vážným problémem se staly potíže se sluchem, jehož oslabení bylo umocněno trvalým zkreslováním zvuků. Vysoké tóny slyšel třikrát nižší, a naopak nízké tóny třikrát vyšší, zatímco střední rozsah zůstal relativně neporušen.⁶⁶

Fauré byl kvůli povinnostem na konzervatoři zaneprázdněn a na kompozici měl málo času. Lyrické drama *Pénélope* komponoval ve spolupráci s René Fauchoisem⁶⁷ pět let.⁶⁸ Jeho premiéra se uskutečnila v roce 1913 v Monte Carlu a poté v Paříži, kde byla inscenace považována za Faurého triumf. Následné provedení díla bylo plánováno v pařížském Théâtre national de l'Opéra-Comique, ale kvůli první světové válce bylo na scénu uvedeno až po pěti letech. V době vzniku *Pénélope* Fauré zkomponoval klavírní skladby a písně. Na podzim roku 1910 podnikl svou nejdělsí uměleckou cestu do Helsinek, Moskvy a Petrohradu, kde se jeho díla setkávala s mimořádným úspěchem.

Během první světové války Fauré setrval v Paříži, kde až do roku 1920 zastával funkci ředitele konzervatoře. Toto období je spolu s roky 1894–1900 považováno ve Faurého tvorbě za nejplodnější. Fauré zkomponoval *Druhou houslovou sonátu* op. 108, *První violoncellovou sonátu* op. 109, *Fantasií pro klavír a orchestr* op. 111 či písňový cyklus *Le jardin clos* op. 106 na slova Charlese Van Lerberghe aj. Zabýval se dílem Roberta Schumanna a Johanna Sebastianna

⁶³ Ve funkci ředitele pařížské konzervatoře nahradil Théodora Duboise.

François-Clément Théodore Dubois (1837–1924) – francouzský hudební skladatel, pedagog a varhaník.

⁶⁴ Institut de France – francouzská akademická instituce sdružující pět akademií.

⁶⁵ Sociétés musicale indépendante – nezávislá hudební společnost, kterou v roce 1909 založili Gabriel Fauré, Maurice Ravel, Charles Koechlin a Florent Schmitt, aby podpořili soudobou hudební tvorbu. Stáli v opozici vůči Sociétés Nationale de Musique, která se stala příliš tradicionalistickou, hájící hudbu francouzskou a odkaz Césara Franca.

⁶⁶ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na:

<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁶⁷ René Fauchois (1882–1962) – francouzský dramatik, libretista a herec.

⁶⁸ Dílo začalo vznikat v roce 1907, s přestávkou v roce 1910 a dokončeno bylo dostatečně včas na premiéru v Monte Carlu.

Bacha. Pro edici Durand uspořádal kompletní Schumannovo klavírní dílo a ve spolupráci s Josephem Bonnetem⁶⁹ varhanní dílo Bachovo.⁷⁰

Fauré se stal váženým umělcem. V roce 1920 získal vyznamenání Grand-Croix Légion d'Honneur. O dva roky později bylo k jeho počtě uspořádáno národní shromáždění na Sorboně, v jehož programu vystoupili interpreti Faurého děl za přítomnosti prezidenta Alexandra Milleranda.⁷¹ Fauré se zcela věnoval kompozici skladeb. Vznikla řada významných děl, jako jsou *Druhá violoncellová sonáta* op. 117, *Druhý klavírní kvintet* op. 115, písňový cyklus *L'horizon chimérique* op. 118 či *Nokturno* no. 13. Jeho dílo obdivovali skladatelé mladších generací, jako byli Arthur Honegger a ostatní členové *Les Six*.⁷²

Poslední dva roky Faurého života byly zastíněny zhoršujícím se zdravotním stavem s příznaky sklerózy, špatným dýcháním a hluchotou. Fauré se však kompozici věnoval i nadále. Ačkoli byl při práci rychle unaven, mezi léty 1922–1924 vznikla dvě významná díla – *Klavírní trio* op. 120 a *Smyčcový kvartet* op. 121.⁷³

Gabriel Fauré zemřel ve svém pařížském domě 4. listopadu 1924.⁷⁴ Státní pohřeb se konal 8. listopadu 1924 v chrámu La Madeleine, kde při obřadu zaznělo Faurého *Requiem* op. 48. Gabriel Fauré je pohřben na hřbitově Passy v Paříži.⁷⁵

⁶⁹ Joseph Bonnet (1884–1944) – francouzský skladatel a varhaník.

⁷⁰ NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁷¹ Alexandre Millerand (1859–1943) – francouzský prezident za období od 23. září 1920 do 11. června 1924.

⁷² Les Six (tzv. Pařížská šestka) – skupina francouzských skladatelů, jejichž idea byla v opozici vůči wagnerismu a impresionismu. Členové: Georges Auric (1899–1983), Louis Durey (1888–1979), Arthur Honegger (1892–1955), Darius Milhaud (1892–1974), Francis Poulenc (1899–1963), Germaine Tailleferre (1892–1983).

⁷³ Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁷⁴ Gabriel Fauré zemřel ve svém pařížském domě na adrese 32, rue des Vignes.

⁷⁵ NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 524 ISBN 05-212-3524-3.

1.1 Písňová tvorba Gabriela Faurého

Gabriel Fauré je považován za významného skladatele písní. Zkomponoval přibližně sto písní, z nichž je čtyřicet tři součástí sedmi písňových cyklů, které sestavil do tří sbírek (1879, 1897 a 1908), z nichž každá obsahuje dvacet skladeb.⁷⁶

V roce 1878 Fauré zkomponoval první písňový cyklus s názvem *Poème d'un jour*, jehož písně propojil z hlediska textové kontinuity. Až v roce 1891 zkomponoval písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58, jehož písně spolu souvisí nejen obsahově, ale také hudebně. Podobně jako pozdější cyklus *La bonne chanson* op. 61 obsahuje dvojí organizaci – literární a hudební. Literární lze na základě výběru a seřazení básní Paula Verlaine chápat jako příběh. Soudržnost cyklů z hudebního hlediska je dána tím, že se v písních objevují stejné motivy. V písňovém cyklu *La chanson d'Eve* Fauré zredukoval počet opakujících se témat a klavírní part obohatil polyfonií. Poslední tři písňové cykly *Le jardin close* op. 106, *Mirages* op. 113 a *L'horizon chimérique* op. 118, již nemají společné hudební motivy. Jejich jednota je dána námětem, a hlavně Faurého kompozičním stylem.⁷⁷

Fauré si ke kompozici vybíral nejen poezii významných autorů, ale i díla méně známá. Byl si však vědom toho, že i průměrný text může poskytnout základ kvalitní písní. Uvědomoval si, že by excelentně vytvořená poezie mohla přehlušit hudbu samotnou. Jednou dokonce vyjádřil názor, že s písněmi na texty Victora Huga a Leconteho de Lisle nebyl zcela úspěšný právě z toho důvodu, že jsou jejich verše dokonalé samy o sobě.⁷⁸ Významným básníkem Faurého písňové tvorby byl Paul Verlaine. Hudebnost jeho veršů Faurého inspirovala k vytvoření písní, o nichž

⁷⁶ Druhá sbírka z roku 1897 původně obsahovala dvacet pět písní, ale několik z nich bylo následně publikováno v kolekci třetí z roku 1908.

NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

⁷⁷ Tamtéž, *Grove Music Online*.

⁷⁸ ELSON, James M. The songs of Gabriel Fauré. *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing, Inc.* United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1982, 38/5, s. 19.

Pennington pronesl: „Možná lze říci, že se moderní francouzské melodie zrodily právě v tento moment.“⁷⁹

⁷⁹ PENNINGTON, Kenneth, Gabriel Urbain Fauré (1845–1924). *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*. United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1974, 31/2, s. 36.

2 Paul Verlaine (1844–1896)

Francouzský básník Paul Verlaine se narodil 30. března 1844 v Metách. Později se s rodinou se přestěhoval do Paříže, kde se vzdělával na Bonapartově lyceu.⁸⁰ Jako student projevoval zájem o literaturu a ve čtrnácti letech začal psát. Po složení maturitní zkoušky v roce 1862 se stal studentem práv, avšak po nějaké době studium přerušil a věnoval se práci úředníka.⁸¹

Když mu bylo dvacet let, vydal v roce 1866 první básnickou sbírku *Poème saturniens* a o tři roky později *Fêtes galantes*. V roce 1870 se oženil s Mathildou Manté, pro kterou napsal sbírku *La bonne chanson*.⁸²

V době obléhání Paříže v roce 1871 byl obviněn ze spolupráce s Komunou a následně propuštěn ze zaměstnání. Verlainovo setkání s Arthurem Rimbaudem, s nímž navázal intimní vztah, zapříčinilo rozpad jeho manželství a po narození syna manželku opustil. Arthur Rimbaud a Paule Verlaine společně podnikli cestu po Německu, Anglii a Belgii, která Verlaine inspirovala k básnické sbírce *Romances sans paroles*. Ta byla Verlainovými přáteli vydána roku 1874, čili v době, kdy si v belgickém vězení odpykával dvouletý trest za napadení Rimbauda střelbou z revolveru.⁸³

Ve vězení se obrátil k víře v Boha a napsal básnickou sbírku, která v roce 1881 vyšla pod názvem *Sagesse*. Po propuštění se Verlaine snažil žít poklidně a v křesťanském přesvědčení. Po návratu do Francie se stal profesorem na koleji v Rethelu. V roce 1885 vydal sbírku *Jadis et naguère*, která obsahuje báseň *Art poétique*.⁸⁴

V roce 1884 publikoval *Poètes maudits*. Jan Zábrana o díle uvedl: „*Celek, dnes cenný jako dokument a jako ukázka Verlainovy duchaplné prózy, je čímsi mezi esayí, básní v próze a antologií citátů z jednotlivých básníků.*“⁸⁵

⁸⁰ Dnes Condorcetovo lyceum.

⁸¹ VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, s. 8 Světová četba.

⁸² LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. 503 ISBN 978-80-7407-026-6.

⁸³ Tamtéž, s. 503.

⁸⁴ Tamtéž, s. 503.

⁸⁵ VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, s. 14 Světová četba.

Kolem Paula Verlaina se začal koncentrovat zájem mladých literátů, kteří se dožadovali jeho rad a memoárů. Byl jmenován „*knížetem básníků*“⁸⁶ a považován za představitele nastávajícího symbolismu.⁸⁷

Z dalších děl Paula Verlaina lze jmenovat poetické sbírky *L'amour*, *Le bonheur*, *Parallèlement*, *Chansons pour elle*, *Liturgies intimes*, *Odes en son honneur*, *Elégies*, *Dans les limbes*, *Dédicaces*, *Epigrammes*.⁸⁸

Paul Verlaine zemřel v chudobě 8. ledna 1896. Pohřeb v kostele Saint-Etienne-du-Mont zahrnoval pojednání o Verlainových dílech a průvodu na hřbitov v Batignolles se zúčastnilo mnoho jeho obdivovatelů, spisovatelů a básníků.⁸⁹

Odkaz Paula Verlaina se stal základem pro literární symbolismus a udal směr moderní francouzské poezii.⁹⁰ Jeho básně, podobně jako verše Arthura Rimbauda či Stépšana Mallarmé, inspirovaly mnoho hudebních skladatelů, zvláště Gabriela Faurého a Clauda Debussyho.⁹¹

2.1 Hudebnost básní Paula Verlaina

„*Především hudbu! V poezii dej přednost všemu lichému*“ Tímto veršem v úvodu díla *Art poétique*⁹² oznámil Paul Verlaine zásadu, která se stala základem jeho práce. Do francouzské poezie vnesl hudební hodnoty – libozvučnost (eufonii), eleganci rytmu, metrickou a formální dokonalost. Hudbou se nechal inspirovat

⁸⁶ LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. 504. ISBN 978-80-7407-026-6.

⁸⁷ VERLAINE, Paul. *Písňe beze slov*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, s. 14 Světová četba.

⁸⁸ Tamtéž, s. 15.

⁸⁹ LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. 504. ISBN 978-80-7407-026-6.

⁹⁰ VERLAINE, Paul. *Písňe beze slov*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, s. 16 Světová četba.

⁹¹ GRIFFITHS, Paul. (2001). Verlaine, Paul. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-28]. Dostupné na:

<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000029214>>.

⁹² Příloha A: Paul Verlaine: *Básnické umění* (překlad: František Hrubín).

v mnoha svých dílech. To je zřetelné zejména ve sbírce *Fêtes galantes*,⁹³ v níž vytvořil umělecký svět podle Jeana-Antoina Watteau.⁹⁴

Paul Verlaine s oblibou používal lichoslabičné verše tří až třináctislabičné, které podle André Lagarda a Laurenta Micharda „ponechávají velký prostor pro sen“.⁹⁵ V rozsáhlejších verších podobným alexandrinu, jedenácti a třináctislabičným, čtenář překovává automatismus, vnímá jejich plynulost a komplexnost.⁹⁶

Verlainův rým prošel delším vývojem. Často využíval rýmy vnitřní, dále spojení aliterací⁹⁷ a disonancí.⁹⁸ Z hlediska přízvuchnosti rytmu Verlaine aplikoval alexandrin atypickým způsobem. Místo klasických čtyř přízvuků ve verši vytvářel přízvuky tři. V syntaxi, která se taktéž odklání od klasických zásad, je větný rytmus „emoční a hudební“.⁹⁹

„Verlaine zůstal věrný intimní lyrice a jeho originalita spočívá v dokonale vědomém hledání básnického výrazu ve všech rejstřících hudebnosti, rytmu a syntaxe.“¹⁰⁰

2.2 Básnické sbírky *Fêtes galantes* a *Romances sans paroles* Paula Verlaine

Texty jednotlivých písní cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 vybral Gabriel Fauré ze dvou odlišně laděných básnických sbírek Paula Verlaine. Sbíрка *Fêtes galantes* pojednává o galantních slavnostech odehrávajících

⁹³ Příloha B: A. Watteau: *Píseň lásky*.

⁹⁴ GRIFFITHS, Paul. (2001). Verlaine, Paul. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-28]. Dostupné na:

<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000029214>>.

⁹⁵ LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. 505 ISBN 978-80-7407-026-6.

⁹⁶ Tamtéž, s. 505.

⁹⁷ Aliterace je stylistická figura označována jako tzv. náslovný rým.

⁹⁸ Disonance – nelibozvučné shluky souhlásek.

⁹⁹ Tamtéž, s. 505.

¹⁰⁰ LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. lvii obr. příl. ISBN 978-80-7407-026-6.

se na francouzském dvoře za vlády Ludvíka XIV., básně *Romances sans paroles* jsou zaměřeny romanticky. Tato sbírka je rozdělena do čtyř oddílů – *Ariettes oubliées, Paysages Belges, Birds in the night, Aquarelles*.

Básně sbírky *Fêtes galantes* jsou určitou paralelou k manýrismu malíře Jeana-Antoina Watteau,¹⁰¹ který hledal inspiraci ve společenských událostech své doby a postavách commedia dell'arte. Podle jeho obrazů, které zobrazují skupinu aristokratů koketujících v sadech, lze objasnit jména, jež jsou zmíněny v textu *Mandoline*. Za vlády Ludvíka XIV. bylo běžné, že se aristokraté v parcích bavili předstíráním, že jsou postavami z pastorální poezie nebo dramatu a nazývali se Tircisem, Amintou, Klitandrem či Damisem. Klymèna¹⁰² je také takovým jménem antického řeckého původu, které se mimo jiné dostalo do francouzského povědomí prostřednictvím básní Publia Vergilia Mara.¹⁰³ Sbírkou *Fêtes galantes*, kterou Verlaine napsal před setkáním se svou budoucí ženou Mathildou Manté, tedy záměrně odkazuje na minulost.¹⁰⁴

Sbírkou *Romances sans paroles* má odlišný charakter, obsahuje texty pozdně romantické. Jsou inspirovány životním obdobím Paula Verlainea po odchodu od manželky a zejména návštěvou Londýna, což se projevilo tím, že sedm básní uvedl s anglickým názvem.¹⁰⁵

Je nutno podotknout, že se Gabriel Fauré s Paulem Verlainem znal a pravděpodobně tedy věděl o některých z těchto skutečností. Okolnosti vzniku básnických děl tedy mohly mít vliv na kompozici *Cinq mélodies „de Venise“*. Jedním z takových případů nejspíš byla báseň *Green*, která je spjatá s incidentem z roku 1872. Paul Verlaine přinesl v ranních hodinách květiny své ženě Mathildě Manté, s níž se snažil usmířit a vrátit se k rodině.¹⁰⁶ Hudební inspirace touto událostí však zůstává spekulací.

¹⁰¹ Jean-Antoine Watteau (1684–1721) – francouzský malíř období rokoka. Jeho obrazy znázorňují téma tzv. *Fêtes galantes* (*Galantních slavností*) z období vlády Ludvíka XIV.

¹⁰² Postava z antické mytologie.

¹⁰³ Publius Vergilius Maro (70 př. n. l. – 19 př. n. l.) – římský básník.

¹⁰⁴ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 355. ISSN 1086-7732.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 355.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 356.

3 Cinq Mélodies „de Venise“ op. 58

Písně cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 začal Gabriel Fauré komponovat při svém pobytu v Benátkách, kam přijel na pozvání Winnaretty Singer.¹⁰⁷ V Benátkách se zdržel od 18. května 1891 do června téhož roku. Mezi hosty Winnaretty Singer byli taktéž dva malíři Ernest Dueze a Roger Jourdain se svými manželkami, amatérskými zpěvačkami. Winnaretta Singer, která si pronajala dnešní Pallazzo Barbaro Wolkoff¹⁰⁸ situované na Canal Grande, vzpomíná: „*Pečlivě jsem uchystala tichý pokoj s klavírem jako Faurého pracovnu, ale zapomněla jsem, jak velmi lahodí kavárnám a musím podotknout, že své „Cinq mélodies ‘de Venise‘“ komponoval u malého mramorového stolu uprostřed hlučných a nepokojných davů benátského náměstí raději než v poklidu místnosti, kterou jsem pro něj připravila.*“¹⁰⁹

Skladatel v Benátkách začal komponovat první dvě písně cyklu *Cinq mélodies „de Venise“*, které přepracoval a zcela dokončil až po svém návratu do Paříže. Tyto písně, *Mandoline* a *En sourdine*, poprvé zazněly v podání Amélie Duez, ženy jednoho z malířů, za klavírního doprovodu Gabriela Faurého. Koncert se odehrál v Benátkách na palubě lodi, na níž Winnaretta se svými přáteli trávila večery.¹¹⁰

Když se Fauré 20. června téhož roku vrátil zpět do Paříže,¹¹¹ byla píseň *Mandoline* provedena ihned následujícího dne v salonu Marguerity Baugnies.¹¹² Nápad zkomponovat další písně vznikl brzy poté a 26. června 1891 Marguerita Baunies poprvé soukromě provedla píseň *En sourdine*. V červnu téhož roku Fauré poslal Winnarettě Singer třetí píseň *Green*. Napsal jí: „*Podařilo se mi vyjádřit tento*

¹⁰⁷ Winnaretta Singer, kněžna de Polignac (1865–1943) – mecenáška umění.

¹⁰⁸ Původně gotickou stavbu Pallazzo Barbaro Wolkoff vlastnili například italská herečka Eleonora Duseová (1858–1924) či americký filmový režisér Woody Allen (*1935).

¹⁰⁹ Volný překlad autorky této práce. JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 205. ISBN 978-0-7546-5960-0.

¹¹⁰ Gabriel Fauré doprovázel Amélii Duez na malé lodní piano, které mělo rozsah podobný harpsichordu, díky čemuž byl klavírista při hře značně omezen, a musel tak doprovod instrumentu přizpůsobit.

JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 210. ISBN 978-0-7546-5960-0.

¹¹¹ S krátkou zastávkou ve Florencii a v Janově.

¹¹² Marguerite de Saint-Marceaux, vdova po malíři Eugènovi Baugnies, rozená Jourdain (1850–1930) – mecenáška umění.

nádherný zbožný chvalo zpěv? *'Ať neponičí je dvě vaše paže bílé'*,¹¹³ a pokud si jej na první pohled nezamilujete, slibte mi, že nepoklesnete na mysli a pročtete si ho celý znovu? Je obtížné jej interpretovat: pomalý pohyb, ale citově vzrušený, šťastný, ale přitom sklíčený, dychtivý, avšak zastrašen! Kolik se toho skrývá v pouhých třiceti taktech! A možná si pomyslíte, že dělám povyk pro nic za nic?¹¹⁴ Již v té době byl Fauré rozhodnut, že Winnarettě Singer věnuje celý budoucí písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58.¹¹⁵

V dopise Margueritě Baugnies napsal následující rady: „*Bréville mi sdělil, že jste ‚En sourdine‘ zpívala obdivuhodně. V písni ‚Green‘ nemohu příliš trvat na tom, že se má zpívat pomalu: musí to být živé. Vášnivě, téměř bez dechu! A především ji zpívejte tak, jak to cítíte vy sama. Netoužím po tom zasahovat svým osobním důrazem do představ druhých lidí.*“¹¹⁶

V srpnu 1891 se Fauré s rodinou usídlil v Chatou, kde pokračoval v kompozici písňového cyklu. Winnarettě Singer napsal: „*Ta čtvrtá ‚À Clymène‘ přišla poměrně snadně, ale pátá píseň, C'est l'extase‘ je vzpurná. První čtyři písně jsem ukázal Benoîtovi¹¹⁷ a musím přiznat, že mi s ponurým a vážným výrazem ve tváři řekl, že se stávám příliš nekoherentním až mlhavým! To mne velmi znepokojilo, vždy jsem si myslel, že jsem příliš tradiční!*“¹¹⁸ V září obdržela Winnaretta Singer rukopis páté písně s následujícím komentářem: „*Stejně jako v ‚À Clymène‘ zde zjistíte, že jsem se pokoušel o formu, o níž jsem si myslel, že bude nová – přinejmenším žádnou takovou neznám; pokoušet se o něco nového je v neposlední řadě to, co mohu udělat, když píše pro Vás, jediného člověka na tomto světě, který není jako žádný jiný! Píseň otevře téma, které se již v jejím průběhu nenavrátil. V druhé strofě však naopak připomínám skladbu ‚Green‘, ta ovšem tentokrát zazní klidně a pokojně. A ve třetí se opakuje ‚En sourdine‘, nyní však ve zklamaném nářku, který se směrem ke konci*

¹¹³ Gabriel Fauré cituje třetí verš první strofy básně *Green*. Originální text „*Ne le déchirez pas avec vos deux mains blanches*“ v českém překladu Gustava Francla.

VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 153 Verše. ISBN 978-80-7021-896-9.

¹¹⁴ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 178 ISBN 05-212-3524-3.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 178.

¹¹⁶ Volný překlad autorky této práce. Tamtéž, s. 178.

¹¹⁷ Camille Benoît (1851–1923) – francouzský hudební skladatel.

¹¹⁸ Volný překlad autorky této práce. Tamtéž, s. 178.

stále více prohlubuje a sílí. Tím vzniká jakýsi druh závěru, jenž z těchto pěti písní vytváří krátkou suitu, příběh.¹¹⁹

Cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* měl premiéru před členy Société Nationale de Musique v hudebním ateliéru Winnarety Singer 2. dubna 1892 v podání tenoristy Maurice Bagèse za klavírního doprovodu Gabriela Faurého.¹²⁰

Zajímavostí je název cyklu – *Cinq mélodies „de Venise“* (Pět benátských melodií). Tento název označuje všechny písně za benátské, což Low považuje za zavádějící, neboť nápad zkomponovat celý cyklus vznikl až po Faurého návratu do Paříže. Kompozičně jej, kromě písně *À Clymène*, která kráčí v rytmu barkaroly¹²¹ a dvou melismat po vzoru italského vokálního stylu v písni *Mandoline* taktéž nelze označit za italský natož za benátský. Básně sbírky *Fêtes galantes*¹²² Paula Verlaine jsou sice spojovány s obrazy Jeana-Antoina Watteau, Fauré však nepoužil žádnou Verlainovu báseň, která by přímo odkazovala na inspiraci italskou commedia dell'arte.¹²³ Můžeme se ale domnívat, že důvodem proč Gabriel Fauré označil cyklus za „benátský“ je nejenom jeho vazba k místu, kde začal komponovat první a druhou píseň – *Mandoline* a *En sourdine*, ale především jeho spojitost s Winnarettou Singer. Hammele, první edice písní, nabízí ilustrace gondoly na laguně, v jejímž pozadí se tyčí zvonice a bazilika sv. Marka. Edice uvádí věnování Winnarettě Singer, v němž používá i jejího titulu Princesse – „À Mme la Princesse Winnaretta de Scey-Montbéliard“.¹²⁴

¹¹⁹ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179 ISBN 05-212-3524-3.

¹²⁰ V roce 1890 Winnaretta Singer požádala Faurého o kompozici operního díla k příležitosti kolaudace hudebního ateliéru, za což mu nabídla 25 000 franků. Johnson se domnívá, že Fauré svým označením cyklu za „suitu“ či „příběh“ (dopis, září 1891) Winnarettě Singer naznačuje otázku, zda by písňový cyklus mohl být přijat namísto původní objednávky opery.

JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 215 ISBN 978-0-7546-5960-0.

¹²¹ Barkarola – píseň italských lodníků, benátských gondoliérů. Píseň volného tempa a 6/8 taktu.

¹²² Gabriel Fauré pracoval s vydáním *Fêtes galantes* z roku 1886, anebo nově vytištěnou třetí edicí sbírky.

¹²³ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 355. ISSN 1086-7732.

¹²⁴ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 206 ISBN 978-0-7546-5960-0.

3.1 Motivické vztahy písni cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

O hudebních vztazích mezi písněmi *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 svědčí Faurého dopis, který v září 1891 obdržela Winnaretta Singer spolu s rukopisem poslední písně *C'est l'extase* (srov. s. 27–28). O písni *C'est l'extase* se Fauré vyjádřil jako o hudebním závěru celého cyklu, v němž cituje hudební myšlenky předešlých písni *Green* a *En sourdine*, a zdůraznil tak hudební soudržnost těchto třech písni. Z hudebního hlediska od nich zbylé písně *Mandoline* (č. 1) a *À Clymène* (č. 4) považoval za izolované, což potvrdil Louis Aguettant následovně: „Fauré mi řekl, že jsou benátské písně koncipovány jako cyklus, výjimku tvoří píseň první ('Mandoline') a čtvrtá ('À Clymène').“¹²⁵

Hudebními vztahy mezi písněmi se zabývalo několik muzikologů. Kenneth Pennington uvedl, že se Fauré v písňovém cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* poprvé rozhodl sjednotit písně prostřednictvím opakování motivů. Motivické souvislosti jsou zřetelné v porovnání pěveckých partů písni *En sourdine* (Obrázek 1) a *C'est l'extase* (Obrázek 2).¹²⁶

Obrázek 1 *En sourdine* (takt č. 17–18)

The image shows a musical score for the song 'En sourdine' from the cycle 'Cinq mélodies de Venise' by Gabriel Fauré. It covers measures 17 and 18. The score is written for voice and piano. The key signature is G minor (three flats) and the time signature is 3/4. The vocal line begins with the lyrics 'Fer - me tes yeux' and ends with 'à de-mi,'. The piano accompaniment consists of a treble clef with a melodic line and a bass clef with a more rhythmic accompaniment. Dynamics include 'dolcissimo' and 'pp'. There are also performance markings like 'ad.' and '*'.

¹²⁵ Volný překlad autorky této práce.

Dopis z 12 července 1902, poprvé zveřejněn v *Etudes fauréliennes*, no. 19, 1982; text zpřístupnil J. Lomchampt.

NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179. ISBN 05-212-3524-3.

¹²⁶ PENNINGTON, Kenneth, Gabriel Urbain Fauré (1845–1924). *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*. United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1974, 31/2, s. 37.

Obrázek 2 *C'est l'extase* (takt č. 32–35)

Pennington poukázal také na práci s třítonovým motivem, jehož pozměňování a rozvíjení využil Fauré v posledních třech písních cyklu (Příklad 3).¹²⁷

Obrázek 3 Třítonový motiv

Motivické vztahy mezi písněmi potvrdil také Peter Low, který uvedl, že je pěvecký part písně *C'est l'extase* (18–19 takt) v jednom případě ozvěnou hudební myšlenky z písně *Green* (11–13 takt) a v dalším případě (*C'est l'extase*, 32–38 takt) připomenutím melodie z písně *En Sourdis* (17–18 takt). Low dále poukázal

¹²⁷ PENNINGTON, Kenneth, Gabriel Urbain Fauré (1845–1924). *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*. United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1974, 31/2, s. 37.

na motivické souvislosti v klavírním doprovodu písní. V písni *C'est l'extase* (Příklad 4) je klavírní part hudebním návratem písně *Green* (20–21 takt).¹²⁸

Příklad 4: Klesající fráze písně *C'est l'extase* (takt č. 19–22)

The image shows a musical score for the song 'C'est l'extase'. It consists of three systems of music. The first system shows a vocal line with the lyrics '- mu - - re.' and a piano accompaniment. The second system shows the vocal line with the lyrics 'Ce - la ga - zouille et su - su - - re Co -' and the piano accompaniment. The piano part includes markings like 'sempre espressivo', 'péd.', and 'dolce'. The score is in G major and 3/4 time.

Low však zdůraznil, že drobný motiv, který tato klesající fráze obsahuje, má ve skutečnosti protějšky ve všech ostatních písních cyklu. Jeho melodický postup se objevuje v základním houpavém motivu písně *À Clymène* (takt 2–3, atd.), lze ho dále nalézt v taktech 28–32 písně *En sourdine* a vzdáleně v taktech 19–21 písně *Mandoline*.¹²⁹ Peter Low tak upozornil na motivické vztahy mezi všemi písněmi cyklu, který z hudebního hlediska tvoří jeden celek bez výjimky písní *Mandoline* a *À Clymène*.

Gabriel Fauré se v témže dopise¹³⁰ vyjádřil o písňovém cyklu *Cinq mélodies* „de Venise“ jako o suitě. Nectoux cyklus charakterizoval jako krátkých pět vět suitu podle tempového označení a dodává, že Fauré kromě střídání rychlých a pomalých písní rozvíjí dva druhy klavírní techniky: staccato v *Mandoline*, *Green*, *C'est l'extase* a arpeggio v *En sourdine* a *À Clymène*. Písňový cyklus jako krátkých pět vět suitu definoval následovně:

¹²⁸ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 355 ISSN 1086-7732.

¹²⁹ Tamtéž, s. 355.

¹³⁰ Dopis Winnarettě Singer, září 1891 (srov. s. 27–28).

1. Prelude (G dur) *Mandoline*. (Allegretto moderato).
2. První pomalá věta (Es dur). *En sourdine*. (Andante moderato).
3. Scherzo (Ges dur). *Green*. (Allegretto con moto).
4. Druhá pomalá věta (d moll)¹³¹. *À Clymène*. (Andantino).
5. Finale (Des dur). *C'est l'extase*. (Adagio non troppo).¹³²

Podle Grahama Johnsona Nectoux označil píseň *Mandoline* za preludium díky nepříliš zřetelné motivické práci, čímž píseň v celkové hudební struktuře hraje roli méně významnou.¹³³

3.2 Poetické vztahy písni cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Gabriel Fauré vycházel v písňovém cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 ze dvou básnických děl *Fêtes galantes* a *Romances sans paroles* Paula Verlainea. Ze sbírky *Fêtes galantes* vybral básně *Mandoline* (píseň č. 1), *En sourdine* (píseň č. 2) a *À Clymène* (píseň č. 4). Z *Romances sans paroles* čerpal báseň *Green* (píseň č. 3), která je součástí třetího oddílu *Aquarelles*, a báseň *Ariettes oubliées I.* (tedy první z řady *Ariettes oubliées*), která v písňovém cyklu nese název *C'est l'extase* (píseň č. 5).

Ačkoli Fauré čerpal ze dvou různě laděných básnických sbírek, jejich texty spolu obsahově souvisejí. Někteří autoři se vyjádřili k soudržnosti písňového cyklu po literární stránce. Podle názoru Petera Lowa Fauré s básněmi zachází způsobem, jako by byly ze stejného zdroje. Nejprve nás serenádou písně *Mandoline* uvádí do osmnáctého století a poté nám tuto představu vnukne v písních *En sourdine* i *Green*. Následně předkládá řadu poklon adresovaných Klymèně, kterou si lze představit jako jednu z posluchaček písně *Mandoline*.¹³⁴ Písňový cyklus pak Fauré

¹³¹ Nectoux uvedl chybně tóninu e moll.

¹³² Vzhledem k častému střídání tónorodu i modů v rámci každé písně by bylo vhodnější se přiklonit k označení in G, in Es, in Ges, in D, in Des.
NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 180. ISBN 05-212-3524-3.

¹³³ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 207. ISBN 978-0-7546-5960-0.

¹³⁴ Paul Verlaine umístil báseň *À Clymène* bezprostředně za báseň *Mandoline*.

ukončil písní *C'est l'extase*, vyzývající nás k tomu, abychom na tuto báseň nahlíželi jako na milostný text ve stylu Watteauových časů.¹³⁵

Zhudebnění básní v cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* funguje dobře, zdůrazňuje Low, podle něhož nic v písní *Green* či *C'est l'extase* není zjevně nekompatibilní s atmosférou sbírky *Fêtes galantes*. Naopak podotýká, že *À Clymène* by se díky svému druhému verši („*Mystiques barcarolles, Romances sans paroles...*“) hodila do sbírky *Romances sans paroles*. Ačkoli je sbírka *Fêtes galantes* inspirovaná manýrismem Jeana-Antoina Watteau, její básně jsou impresionistické.¹³⁶

V dopise Winnarettě Singer¹³⁷ se Gabriel Fauré k písňovému cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* vyjádřil také z hlediska literárního. Cyklus vnímal jako krátkou suitu či příběh, do jejichž atmosféry uvádí píseň *Mandoline*. Ta v nás oproti následujícím čtyřem milostným básním vyvolává spíše nejasnou až snovou scenerii. Ostatní písně Nectoux charakterizuje následovně. *En sourdine* považuje za mistrovské dílo celého písňového cyklu. Vnímá ji jako píseň intenzivní a něžné lyriky, v níž se zrcadlí jak duševní, tak tělesné propojení milenců. *Green* označuje za rozpustilou, velmi duchaplnou a vášnivou, vyznávající pocity hravosti. Text *À Clymène* předkládá smyslným a mystickým způsobem portrét zamilovaných. *C'est l'extase* spojuje všechna předešlá témata v jeden celek.¹³⁸

Uchopení cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* jako příběhu není zcela jednoznačné. Nejedná se o souvislé vyprávění po vzoru německých romantiků, jako je *Spanilá mlynářka* Franze Schuberta či *Láska básníková* Roberta Schumanna. Takovým způsobem Fauré pracoval až ve svém pozdějším cyklu *La Bonne Chanson*. Protože je společným jmenovatelem písní láska, Peter Low se domnívá, že měl Fauré na mysli příběh o lásce. Cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* lze tak považovat za čtyři dramatické scény, jimž předchází prolog v podobě *Mandoline*.¹³⁹

¹³⁵ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 356 ISSN 1086-7732.

¹³⁶ Tamtéž, s. 356.

¹³⁷ Dopis Winnarettě Singer, září 1891 (srov. s. 27–28).

¹³⁸ NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179 ISBN 05-212-3524-3.

¹³⁹ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 356 ISSN 1086-7732.

Podle Lowa lze cyklus uchopit takto. V písni *Mandoline* se interpret stává pozorovatelem, který divákům vypráví o elegantních mužích koketujících s dámami. V *En sourdine* vypravěč hraje roli aktéra, který šeptem vyznává svou lásku ženě za letního večera. *Green* naopak označuje za naléhavější báseň chladného rána. Její název mu evokuje mladistvou nezkušenost. Vypravěče považuje za milovníka, který přináší dary včetně svého srdce. V *À Clymène* se řečník o Klymèně vyjadřuje v religiózních termínech a závěrečné *C'est l'extase* naplňuje celý příběh z hlediska erotiky a splynutí dvou lidských duší v přírodní šum.¹⁴⁰

Určitá hlubší tematická souvislost cyklu s kompaktnějším příběhem je možná z pohledu francouzského muzikologa Michaela Faureho, který vyložil oněch pět písni jako milostný dopis Gabriela Faurého Winnarettě Singer. V příběhu se setkává hráč na mandolínu se svou posluchačkou. Společně se schovávají v polostínech stromů, nastává čas darovat květiny a ovoce, a poté, na vrcholu blaženosti, milovník komponuje mystickou barkarolu. Láska mu tolik zostřuje smysly a povznáší duši, až probouzí přírodu a doposud tiché hlasy promluví.¹⁴¹ Podle této teorie adresuje obsah „benátského“ cyklu Fauré Winnarettě Singer, k níž promlouvá prostřednictvím Verlainových básní. Dle Lowa by se tak vytvořila promyšlená řada básní s logičtějším příběhem, v němž by Klymèna symbolizovala právě Winnarettu Singer.¹⁴² Je však nutné podotknout, že tato tvrzení zůstávají spekulacemi.

¹⁴⁰ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 356 ISSN 1086-7732.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 357.

¹⁴² Tamtéž, s. 357.

3.3 Interpretační analýza

3.3.1 Mandoline

Mandoline¹⁴³

*Les donneurs de sérénades
Et les belles écouteuses
Échangent des propos fades
Sous les ramures chanteuses.*

*C'est Tircis et c'est Aminte,
Et c'est l'éternel Clitandre,
Et c'est Damis qui pour mainte
Cruelle fait maint vers tendre.*

*Leurs courtes vestes de soie,
Leurs longues robes à queues,
Leur élégance, leur joie
Et leurs molles ombres bleues,*

*Tourbillonnent dans l'extase
D'une lune rose et grise,
Et la mandoline jase
Parmi les frissons de brise.*

Mandolína¹⁴⁴

*Výrobci serenád již za dne
posluchaček se koří zjevu,
vedou ted' řeči bezvýznamné
pod větvemi plnými zpěvu.*

*Tircis tu píše dívce jedné,
jež ale Klitandra má ráda,
a Damis zase verše jemné
pro mnohé ukrutnice skládá.*

*Ty jejich vyšívané vesty,
ty jejich dlouhatánské róby,
ta elegance a to štěstí,
ty jejich stíny bez podoby,*

*to vše tu v prudkém tanci víří
pod klenbou měsíčního stánku.
A tichá mandolína šíří
své vzdechy do letního vánku.*

¹⁴³ VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. Dostupné z: https://www.poetes.com/textes/ver_fete.pdf

¹⁴⁴ VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 89 Verše. ISBN 978-80-7021-896-9. Příloha C: Paul Varlaine: *Mandolína* (překlad: František Hrubín)

V dopise Margueritě Baugnies (Benátky, 12. června 1891) Fauré napsal:

„*Pravdou je, že jsem na vynikající dovolené. Cítím se lépe než kdy předtím, spatřuji nádherné věci a svou mysl tak plním báječnými vzpomínkami! S jistotou však postrádám dostatek klidu, který běžně potřebuji k práci. Maličkost, kterou jsem začal komponovat na Verlainovy verše, se snad změni v něco většího, až se vrátím ke svému stolu v Paříži, k rodinné pohodě mezi své děti, které teď toužím mít v náručí.*“¹⁴⁵

Onou maličkostí je píseň *Mandoline*,¹⁴⁶ jež je úvodem ke krátkým milostným epizodám. Do atmosféry italského dostaveníčka nás v tempu *Allegro moderato* (♩ = 84) tematicky uvádí dvoutaktová klavírní introdukce, která je složena z ostinátní charakteristické figury sestávající z osminových a šestnáctinových not. Tyto figury označené *leggiero* evokují hru na mandolínu nebo loutnu, která písni prostupuje ve slabé dynamice. Ačkoli jejich zvukomalba staví interpreta do pozice pěvce serenády, je vhodnější k interpretaci přistupovat z pohledu vypravěče.¹⁴⁷ Protože byl Verlainovi pro básnickou sbírku *Fêtes galantes* inspirací manýrismus Jeana-Antoina Watteau, lze k písni přistupovat také z pohledu pozorovatele obrazu.

Do klavírního doprovodu in G vstupuje s označením *dolce* pěvecký part s textem „*Les donneurs de sérénades*“.¹⁴⁸ Lehkým odsazením prvních dvou tónů pěvecká melodie výrazově splyne s klavírním *leggiero* a dále se klene v legatu až do konce fráze. Melodická linie přes triolový pohyb, který s klavírem tvoří rytmickou kolizi 3:4, dynamicky vzrůstá k verbálnímu akcentu na slově „*sérénades*“ (4. takt) a posléze frázi končí jejím zeslabením. Interpretačně se pěvci nabízí promlouvat přímo k divákovi a pomalým pohybem rozevírat gesto, jímž jej přivítá a obecně uvede do kontextu písně – obrazu.

Stejně tak lze vnímat frázi „*Et les belles écouteuses*“¹⁴⁹ s hlavním verbálním akcentem ve slově „*écouteuses*“ (6. takt), na níž lze s určitým druhem naléhavosti

¹⁴⁵ FAURÉ, Gabriel a NECTOUX, Jean-Michel (ed.). *Gabriel Fauré: His Life Through His Letters*. London: Marion Boyars, 1984. s. 175, [12] s. obr. příl. ISBN 0-7145-2768-8.

¹⁴⁶ Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

¹⁴⁷ LEWIS, Lynnell K. *The poetry of symbolism and the music of Gabriel Fauré* [online]. Muncie, Indiana, 2009, s. 17 [cit. 2019-03-05]. Thesis (M.M). Ball State University. Dr. Mei Zhong.

Dostupné na: <https://cardinalscholar.bsu.edu/bitstream/handle/123456789/193573/LLewis_2009-3_BODY.pdf?sequence=1>.

¹⁴⁸ „*Tvůrci serenád*“

¹⁴⁹ „*a krásné posluchačky*“

napojit třetí a čtvrtý verš „*Échangent des propos fades, Sous les ramures chanteuses*“.¹⁵⁰ Ve třetí verši je vhodné klást důraz na slovo „*fades*“,¹⁵¹ které lze doprovodit pohybem ve formě drobného nadzvednutí paže či ramene. Tím divákovi naznačujeme určitou absurditu rozhovorů postav, jimiž Watteau „vyobrazil dvorní život ve Versailles v době ovládané triviálností nastavených společenských hodnot“.¹⁵² Ke slovu „*fades*“ se úzce pojí verš čtvrtý, který na slově „*chanteuses*“ obsahuje dynamickou vlnu melismatického zpěvu, jehož melodickou linií, zakončenou na drženém tónu *fis*¹, dále rozvíjí klavír.

Ve druhé strofě lze od obecného líčení přistoupit ke konkrétním popisům. Na obraze interpret poznává postavy Tircise, Klitandra a Aminty. Tuto situaci ztvárňují následovně. Letmým zaměřením pohledu k pravé diagonále a náznakem pravé ruky týmž směrem uvádím polohu Tircise a Aminty – „*C'est Tircis et c'est Aminte*“.¹⁵³ Vedením pohledu a gesta vlevo po horizontále vizuálně zachycuji Klitandra – „*Et c'est l'éternel Clitandre*“.¹⁵⁴ Danou frází je vhodné přednést s mírou melancholie, která odráží Klitandrovo rozpoložení, a proto také zdůrazňuji slovo „*l'éternel*“. Poté gesto uvolňuji a „zatěžkávám“ verbální akcent ve slově „*Clitandre*“, který připadá na tón *h*¹. Ten spolu s tónem „*f*“ v klavírním partu tvoří triton a symbolizuje náladu postavy.¹⁵⁵

Klitandrovo jméno *esspresivně* pojím s dalším veršem a přitom pohledem zachycuji Damise. V „*Et c'est Damis qui, pour mainte cruelle*“¹⁵⁶ melodie zesiluje do dramatického „*cruelle*“ a poté se navrácí zpět do další dynamické vlny melismatického zpěvu „*Fit maint vers tendre*“.¹⁵⁷

¹⁵⁰ „vyměňující si slova bezvýznamná pod větvemi zpěvavými.“

¹⁵¹ „*fádní, nudné, bezvýznamné*“

¹⁵² Volný překlad autorky této práce.

JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 208 ISBN 978-0-7546-5960-0.

¹⁵³ „*Toto je Tircis a toto je Aminta*“

¹⁵⁴ „*a toto je věčný Klitandr,*“

¹⁵⁵ Lynnel Lewis ve své práci zmiňuje názor Roberta Gartsida „[...] lze si všimnou velmi zřetelného tritonu mezi tónem *F* v basu a tónem *H* nad ním. Tím skladatel poukazuje na to, že je Klitandr věčně znuděn.“

LEWIS, Lynnel K. *The poetry of symbolism and the music of Gabriel Fauré* [online]. Muncie, Indiana, 2009, s. 18 [cit. 2019-03-05]. Thesis (M.M). Ball State University. Dr. Mei Zhong.

Dostupné na: <https://cardinalsolar.bsu.edu/bitstream/handle/123456789/193573/Llewis_2009-3_BODY.pdf?sequence=1>.

¹⁵⁶ „*a toto je Damis, který pro mnohé ukrutnice*“

¹⁵⁷ „*píše mnohé verše něžné.*“

Mírné zvolnění tempa nastává ve třetí strofě, v níž jsou popisovány výše zmíněné postavy. Ve střední dynamice interpretuji nadcházející verše široce, s obdivem. Devátý a desátý verš dechem pojím k sobě, přičemž gestem letmo poukazuji na části oblečení, o nichž se v básni hovoří. S úsměvem a s aktivitou v oblasti očí uvádím „*Leurs courtes vestes de soie*“.¹⁵⁸ Na slově „*Leurs*“ vedu pohled ánfas „k obrazu“, který následně lámu a v části „*vestes de soie*“ pohybem levé paže ke svému trupu tento oděv naznačím. Obdobně ve verši „*Leurs longues robes à queues*“¹⁵⁹ na slově „*longues*“ naznačím délku šatů. V „*Leur élégance, leur joie*“¹⁶⁰ opět pozoruji vyobrazené postavy a v „*Et leurs molles ombres blues*“¹⁶¹ směruji pohled do dálky a zamýšlím se.

Od taktu 22 se z významového hlediska poslední strofy mění sazba klavírního doprovodu. Na konci dynamicky slabé fráze „*Tourbillonnent dans l'extase D'une lune rose et grise*“¹⁶² klavír naznačí dříve zmíněné melodické melisma, přičemž se stejným způsobem opakuje v následující „*Et la mandoline jase Parmi les frissons de brise*“.¹⁶³ Abych zdůraznila dramatickost druhé fráze a více podpořila její dynamické označení *p*, využívám *sotto voce*, čímž verbálně evokuji šepot.

Na rozdíl od Verlainovy básně zde píseň Gabriela Faurého nekončí. V hudebním průběhu se navrácí první strofa. Závěrečnou fádnot verše „*É changesnt des propos fades*“ lze interpretačně mnohem silněji vystihnout díky tempovému zvolňování a dvěma čtvrt'ovým hodnotám ve slově „*fades*“, které slovo zdůrazní. Klavírní part se navrácí do původního tempa na posledním slově verše „*Sous les ramures chanteuses*“, kde se nabízí melodii zesilovat a zeslabovat. Tento závěr ukončuji otevřením gesta, podobně jako tomu bylo na začátku písně, jímž jsem obecenstvo přivítala.

Navenek bezstarostnou píseň *Mandoline* chápu s mírou nadsázky, žertu a skrytých významů. To mi vnitřně evokuje výrazové označení *scherzando* spíše než předepsané *dolce*. Avšak celkovou náladu písně charakterizuje spojení právě pěveckého *dolce* s klavírním *leggiero*. Vážnost, s jakou interpret přednáší text,

¹⁵⁸ „*Jejich krátké vesty hedvábné,*“

¹⁵⁹ „*jejich dlouhé róby s vlečkami,*“

¹⁶⁰ „*jejich elegance, jejich potěšení*“

¹⁶¹ „*a jejich stíny modravé,*“

¹⁶² „*víření tanců vášnivých na luně růžové a šedé*“

¹⁶³ „*a mandolína švitoří mezi záchvěvy vánků.*“

a přesnost klavírního staccata, nám může evokovat letný smích, možná i jakousi společenskou hru aristokratů ve Versailles. Opakováním první strofy, jímž Fauré vytvořil hudební závěr písně, mimo jiné vnímám jako vyjádření každodennosti a stereotypu zítřků. Využití interpretačního hlediska popisu obrazu již na začátku cyklu podtrhuje Verlainovu vazbu k synestézii, která je zřetelná především ve čtvrté písni, ale prostupuje celým písňovým cyklem.

Pouhé konstatování toho, jak interpretka popisuje jeden z obrazů Jeana-Antoina Watteau, umožňuje emocionální separaci od textu, a píseň tak může působit výrazově střídměji. Gabriel Fauré však v hudbě nevyhledával komplikovanost či patos, dokonce odmítal italský verismus. Skladatel spíše upřednostňoval hudební prostotu, jejíž náladou podprahově působil na diváka. Snažil se hudebně vykreslit význam básně, především její skutečné pocity, které lépe nelze popsat slovy.

3.3.2 En sourdine

En sourdine¹⁶⁴

*Calmes dans le demi-jour
Que les branches hautes font,
Pénétrons bien notre amour
De ce silence profond.*

*Mélons nos âmes, nos cœurs
Et nos sens extasiés,
Parmi les vagues langueurs
Des pins et des arbousiers.*

*Ferme tes yeux à demi,
Croise tes bras sur ton sein,
Et de ton cœur endormi
Chasse à jamais tout dessein.*

*Laissons-nous persuader
Au souffle berceur et doux
Qui vient, à tes pieds, rider
Les ondes des gazons roux.*

*Et quand, solennel, le soir
Des chênes noirs tombera
Voix de notre désespoir,
Le rossignol chantera.*

¹⁶⁴ VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. Dostupné z: https://www.poetes.com/textes/ver_fete.pdf

Potichu¹⁶⁵

*Když potichu padá mírný polosvit,
k nám dolů hustým větrovím,
hledme svá srdce naplnit
tichým, hlubokým mlčením.*

*Rozestřeme smysly vzrušené
i naše nitra víc a víc
mezi ty vlny pokojné
vládně kynoucích borovic.*

*Přivři poněkud oči své,
paže si překříž na prsou
a nech své srdce bláhové,
ať odežene touhu zlou.*

*Nechme, aby nás konejšil
poklidný vánek polední,
jež u nohou tvých rozvířil
uschlých trav lehké vlnění.*

*Když jaro jako čaroděj
do tmy ukryje kouzla svá,
všechnu tu naši beznaděj
slavík do noci vyzpívá.*

¹⁶⁵ VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 97. Verše. ISBN 978-80-7021-896-9. Příloha D: Paul Verlaine: *Tiše* (překlad: František Hrubín)

Po žertovné *Mandoline* se v tempu *Andante moderato* (♩ = 63) objevuje klidná píseň *En sourdine*.¹⁶⁶ Píseň popisuje příběh dvou milenců, kteří prožívají svou ukradenou chvíli v polosvitu větroví. Vlnící se akordické figurace klavírního doprovodu in Es evokují kolébavý pohyb korun stromů, šum listů ve vánku a skrz ně paprsky dopadajícího světla. Po jednotaktové introdukci se v dlouhých notových hodnotách ozve jemný výkřik „*Calmes...*“.¹⁶⁷ Vzhledem k intimnímu úvodu písně se interpretovi nabízí možnost natočit se stranou k obecenstvu. Tuto situaci řeším využitím pravé diagonály, v níž obě ruce opírám o klavír s pohledem směřujícím k zemi. V průběhu prvních dlouhých tónů pěvecké melodie se však od klavíru pomalu odvracím. Spouštím z něj levou ruku, rozbaluji se v oblasti trupu a tvář pomalu zvedám k protější straně, jako bych ji natáčela k dopadajícímu světlu proudícímu skrze stromy – „...*dans le demijour Que les branches hautes font*“.¹⁶⁸ Od šestého taktu jsou první a druhá strofa propojeny narůstající vlnou napětí. Tu uvádí *espressivo* klavírního doprovodu a stále vzrůstající dynamika veršů „*Pénétrons bien notre amour De ce silence profond Mélonos nos âmes Nos cœurs Et nos sens extasiés*“.¹⁶⁹ Dynamický vrchol připadá na slovo „*cœurs*“, které lze vyjádřit přiložením dlaní na hrud'. Po rozbouřeném „*Et nos sens extasiés*“ se napětí uklidňuje a hudba evokuje pocity neurčitosti vlnící se k mdlobám, k odevzdanosti – „*Parmi les vagues langueurs Des pins et des arbousiers*“.¹⁷⁰ Verlaine si libuje v nepřesnostech, nejasnostech, miluje mlhu, do níž zahaluje své pocity. Jedná se o básně impresionistické.¹⁷¹

Dolcissimo nadcházející strofy předjímá klavírní doprovod a hudební materiál veršů „*Ferme tes yeux à demi, Croise tes bras sur ton sein*“¹⁷² lze později zaslechnout v závěrečné písni cyklu. Pomalým pohybem zvedám pravou dlaň

¹⁶⁶ Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

¹⁶⁷ „*Tiché*“

¹⁶⁸ „*polosvětlo (příšeří) pod větvemi vysokými se vytváří,*“

¹⁶⁹ „*Prostupme naši lásku tímto tichem hlubokým. Smíchejme naše duše, naše srdce a naše smysly rozjitřené*“ (neboli „*nechme prostoupit naši lásku tímto hlubokým tichem. Nechme prostoupit naši lásku, naše srdce a naše duše rozjitřené čili proniknuté extází*“)

¹⁷⁰ „*mezi vágní malátností borovic a křovisek*“.

¹⁷¹ Ačkoli Gabriel Fauré v mnohých svých skladbách dosáhl impresionistické barevnosti, nikdy se k impresionismu jako hudebnímu směru nepřiklonil.

¹⁷² „*Zavři oči na polovic, přelož ruce na prsou*“

k obličejí a na slově „à demi“ přivírám oči, přičemž ve vztahu k následujícímu verši onu paži stáčím a letmo ji na hrudi překřížím s druhou. Vzápětí pojím obě dlaně v pěst, pokládám je k hrudi a prosebně zesiluji frázi „*Et de ton cœur endormi Chasse à jamais tout dessein*“,¹⁷³ která se ke konci odevzdaně navrácí do dynamického označení *p*. Básník zde v podstatě říká: „*Oddej se, neměj žádné plány. Jen se nech nést a odevzdej se této chvíli*“.

Čtvrtou strofu s označením *dolce* lze vnímat naléhavěji. Prvním veršem promlouvám k obecenstvu, otevírám gesto a nakláním se vpřed „*Laissons-nous persuader*“.¹⁷⁴ Pažemi naznačím objetí a v sotto voce k němu pojím „*Au souffle berceur et doux*“.¹⁷⁵ Pomocí dechu lze zdůraznit „*Au souffle*“ a využít tak zvukomalebného efektu. V nadcházející frázi „*Qui vient, à tes pieds, rider Les ondes des gazons roux*“,¹⁷⁶ v níž zdůrazňuji slovo „*gazon*“, pozvolně ustupuji vzad a pokládám pravou ruku na klavír, čímž připravuji nadcházející espressivní část.

Ve frázi „*Et quand, solennel, le soir Des chênes noirs tombera*“¹⁷⁷ přenáším těžiště z pravé strany na druhou a v dynamicky vypjatém „*Voix de notre désespoir*“,¹⁷⁸ se zastavuji ánfas k publiku. Klavírní doprovod navrácí hudbu do slabé dynamiky. V jeho krátké mezihře lze zaslechnout hlas „slavíka“ v podobě trioly. V té chvíli reaguji drobným natočením tváře k pravé straně směrem „ke slavíkovi“. Vzápětí v nízké dynamice zvolám „*Le rossignol*“.¹⁷⁹ Posléze přenesu těžiště na levou nohu vpřed s pohledem stále směřujícím ke „slavíkovi“ až do finálního „*chantera*“.¹⁸⁰

¹⁷³ „*a ze svého srdce spícího vyžeň navždy jakékoliv rozhodnutí.*“

¹⁷⁴ „*Nechme se unášet (přesvědčit)*“

Slovo „*nous*“ je označení pro „nás dva“.

¹⁷⁵ „*dechem ukolébávajícím a sladkým,*“

¹⁷⁶ „*přicházející k nohám tvým čerit vlny trav rusých.*“

¹⁷⁷ „*A když večer padne z dubů temných,*“

¹⁷⁸ „*(jakožto) hlas naší beznaděje,*“

¹⁷⁹ „*slavík*“

¹⁸⁰ „*zazpívá.*“

3.3.3 Green

Green¹⁸¹

*Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches
Et puis voici mon cœur qui ne bat que pour vous.
Ne le déchirez pas avec vos deux mains blanches
Et qu'à vos yeux si beaux l'humble présent soit doux.*

*J'arrive tout couvert encore de rosée
Que le vent du matin vient glacer à mon front.
Souffrez que ma fatigue à vos pieds reposée
Rêve des chers instants qui la délasseront.*

*Sur votre jeune sein laissez rouler ma tête
Toute sonore encore de vos derniers baisers;
Laissez-la s'apaiser de la bonne tempête,
Et que je dorme un peu puisque vous reposez.*

Green¹⁸²

*Hle plody, květiny, na větvích listy čilé,
a potom srdce mé, tlukoucí pro vás jen.
Ať neponičí je dvě vaše paže bílé,
ať vám ten skromný dar je sladkým příslibem.*

*Přicházím zahalen v závojích rosných zcela,
z nichž vítr předjitřní tká povlak ledový.
Kéž by má únava u vašich nohou směla*

¹⁸¹ VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. Dostupné z: http://www.poetes.com/textes/ver_roma.pdf

¹⁸² VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 153 Verše. ISBN 978-80-7021-896-9.

Příloha E: Paul Verlaine: *Green* (překlad: František Hrubín)

snít chvíle přešťastné, které ji zotaví.

V klín svůj mladičkový položte hlavu moji,

znějící ohlasem polibků posledních.

At' uklidní se tam po onom slastném boji –

vždyť smím snad trochu spát, když i váš neklid ztich.

Báseň *Green* je spjatá s incidentem z roku 1872, kdy Paul Verlaine přinesl v ranních hodinách květiny své ženě Mathildě Manté, s níž se snažil usmířit a vrátit se k rodině.¹⁸³ Díky této informaci si lze snáz představit pocity zrcadlící se v básníkově textu a lépe uchopit charakter písně. V písni *Green*¹⁸⁴ se odrážejí chvíle očekávání, tužeb, nervozity a prožitků. Milovník se netrpělivě vyznává ze svých citů. Strachuje se, ale doufá v opětování lásky a slibuje návrat přešťastných chvil.

Gabriel Fauré se k této písni jako k jediné z daného cyklu vyjádřil z hlediska interpretace.¹⁸⁵ Žádal, aby byla skladba interpretována živě, vášnivě, téměř bez dechu. Horlivé rozechvění v tempu *Andante con moto* (♩ = 69) symbolizuje charakteristický rytmus evokující tlukot srdce. Do oné pulzace v označení *animato* vpadne první verš in Ges „*Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches*“.¹⁸⁶ Onen dech popadající efekt je nastíněn skladatelem předepsanými nádechy. Vnitřní neklid zdůrazním již na začátku pomocí větší příměsi vdechu na prvních slabikách a následným vedením fráze v sotto voce. Interpretačně poukazují na jednotlivé aspekty textu. Pohled a gesto směřují k „ovoci“, „květinám“, „listovím“ a „větvoším“. Dynamická linie klavírního partu pod slovem „*branches*“ zesiluje a zvyšuje tak napětí k následujícímu verši. V tomto místě je podstatné využití dostatečného množství dechového *espressivo*. Náruživost vyznání dynamicky kontrastního „*Et puis voici mon cœur qui ne bat que pour vous*“¹⁸⁷ podpořím krokem vpřed na těžkou dobu ve slově „*puis*“. Důraz dále

¹⁸³ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 356 ISSN 1086-7732.

¹⁸⁴ Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

¹⁸⁵ Dopis Margueritě Baugnies (srov. s. 27).

¹⁸⁶ „*Zde je ovoce, květiny, listoví a větvoví*“

¹⁸⁷ „*a pak mé srdce, které netluče (pro nikoho jiného) než pro Vás.*“

kladu na slovo „*cœur*“ v němž příkládám pěst na hrud' a verbálně akcentuji „*ne bat*“, po němž následuje zklidnění v prosebném „*que pour vous*“. Zdvořilým zájmenem „*vous*“ žádá vypravěč, aby byly jeho city opětovány. Mírného tempového zvolnění je vhodné využít ve třetím verši „*Ne le déchirez pas avec vos deux mains blanches*“¹⁸⁸ s označením *dolce*, kde náladu podpořím dynamickým stažením a úkrokem vzad. Právě v tomto momentu je vhodné brát na zřetel slova Gabriela Faurého: „*Podářilo se mi vyjádřit tento nádherný zbožný chvalozpěv? 'Ať neponičí je dvě vaše paže bílé', a pokud si jej na první pohled nezamilujete, slibte mi, že nepoklesnete na mysli a pročtete si ho celý znovu? Je obtížné jej interpretovat: pomalý pohyb, ale citově vzrušený, šťastný, ale přitom sklíčený, dychtivý avšak zstrašen! Kolik se toho skrývá v pouhých třiceti taktech!*“¹⁸⁹ Tempo i dynamika směřuje k hudebnímu vrcholu na slově „*yeux*“ čtvrtého verše „*Et qu'à vos yeux si beaux, l'humble présent soit doux!*“¹⁹⁰ po němž se vzruch uklidňuje a navrácí do velmi slabé dynamiky (*pp*).

Klavírní part předjímá výrazové označení *dolce* (10. takt) a až do konce písně v něm lze zřetelně zaznamenávat charakteristický hudební motiv, který pojí poslední tři písně cyklu. Náladu druhé strofy podpořím letným zabalením do paží, čímž evokuji chlad a intimitu dané chvíle. V „*J'arrive tout couvert encore de rosée Que le vent du matin vient glacer à mon front*“¹⁹¹ taktéž využívám *sotto voce* se zřetelem na slova „*couvert*“, „*rosée*“, „*vent*“, „*glacer*“.¹⁹²

Ve verši „*Souffrez que ma fatigue à vos pieds resée*“¹⁹³ naléhám a vedu frázi rychleji, přičemž napětí graduje do *forte* následující fráze „*Rêve des chers instants qui la délasseront*“.¹⁹⁴ V tomto rozjímavém, snovém a radostném hudebním vrcholu se nabízí tempo zvolnit a interpretačně například rozevřít gesto v oblasti trupu. Klavírní mezihra (*espressivo*), v níž je zřetelně využito charakteristického hudebního motivu, přechází k závěrečné strofě. Její verše jsou vrcholem smyslnosti celé písně.

¹⁸⁸ „*Neponičte je (to srdce, ale i květiny, ...) ve Vašich dvou rukách bílých.*“

¹⁸⁹ NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 178 ISBN 05-212-3524-3.

¹⁹⁰ „*a ve Vašich krásných očích (tento) pokorný dar ať je něžný.*“ (neboli „*a ve Vašich krásných očích je (to srdce) přijměte jako diskrétní dárek.*“)

¹⁹¹ „*Přicházím celý pokrytý rosou, kterou vítr ranní zmrazil na mém čele.*“

¹⁹² Peter Low upozorňuje na využití hudebního materiálu taktů 11–13 v pěveckém partu. Ty jsou zopakovány v taktech 18–19 v písni *C'est l'extase*.

¹⁹³ „*Dovolte (strpěte, mějte trpělivost), aby moje únava k Vaším nohám položená*“ (neboli „*Dovolte, aby únava, kterou kladu k Vaším nohám*“)

¹⁹⁴ „*snila o šťastných chvílích, které osvěží.*“

Tužbu dynamicky slabého „*Sur votre jeune sein laissez rouler ma tête*“¹⁹⁵ podpořím v sotto voce a vedením pohledu do publika. Jedná se o frázi plnou očekávání, chvění a naděje. Slast dané chvíle se hudebně odráží v „*rouler ma tête*“, a proto zde přivírám oči.

Chromatický začátek verše „*Toute sonore encore de vos derniers baisers*“¹⁹⁶ evokuje dychtivost směřující k hudebnímu i emocionálnímu vrcholu „*Laissez-la s'apaiser de la bonne temple*“.¹⁹⁷ V průběhu triol přenáším těžiště na levou stranu a opírám se levou dlaní o klavír. Poté, mírně odvrácena od klavíristy s pohledem upřeným k zemi v tichosti dodám „*Et que je dorme un peu puisque vous reposez*“.¹⁹⁸ Ve větě se interpretačně nabízí oddělit slovo „*dorme*“ od „*un peu*“. Dlouhými tóny na první části slova „*dorme*“ (*dor-*) lze jednoduše evokovat usínání s větným významem „*at' spím*“. Ve chvíli, kdy se vyřkne jeho druhá polovina (*-me*) k následujícímu „*un peu*“, vytvořím konjunktiv a větný význam se změní na „*...abych trochu spal*“.

¹⁹⁵ „*Na Vašich mladých prsou nechte spočinout mou hlavu,*“

¹⁹⁶ „*v níž znějí stále Vaše poslední polibky,*“

¹⁹⁷ „*Dovolte, at' se uklidní (ta mysl) po této dobré bouři,*“

¹⁹⁸ „*a abych usnul trochu, protože i vy usínáte.*“ (neboli „*Dovolte, at' ta mysl spočine, a abych spal.*“)

3.3.4 À Clymène

À Clymène¹⁹⁹

*Mystiques barcarolles,
Romances sans paroles,
Chère, puisque tes yeux,
Couleur des cieux,*

*Puisque ta voix, étrange
Vision qui dérange
Et trouble l'horizon
De ma raison,*

*Puisque l'arôme insigne
De ta pâleur de cygne
Et puisque la candeur
De ton odeur,*

*Ah! puisque tout ton être,
Musique qui pénètre,
Nimbés d'anges défunts,
Tons et parfums,*

*A, sur d'almes cadences
En ses correspondances
Induit mon coeur subtil,
Ainsi soit-il!*

Klyméně²⁰⁰

*Tajemná barkarola,
romance beze slova,
drahá, pro oči tvé
tak zářivé*

*a pro tvůj hlas, jenž mate
i pravdy, jež jsou svaté,
a rozum halí mi
do sladké tmy,*

*pro bledost, jež svým jasem
labuti vyrovná se,
pro tvou pleť voňavou
a pŕvabnou,*

*a protože jsi žena
hudbou tak prostoupená,
že i nadzemský svět
chce uslyšet*

*kadence blahodárné,
proto mé srdce vadne
jak v poli rudý mák.
Staniž se tak!*

¹⁹⁹ VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. Dostupné z: https://www.poetes.com/textes/ver_fete.pdf

²⁰⁰ VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 90 Verše. ISBN 978-80-7021-896-9.

Báseň *À Clymène* ze sbírky *Fêtes galantes* Paula Verlaine ve svém druhém verši cituje text „romance sans paroles“, což je název Verlainovy pozdější básnické sbírky z roku 1874, která zahrnuje básně *Green* a *Ariettes oubliées I*.

Kombinací hudby, barev a vůní Verlaine v básni připomíná synestézii Charlese Baudelaira a úmyslně používá jedno z nejslavnějších Baudelairových slov – *correspondances*, uvádí Johnsonson a dodává, že ve vztahu k *Fêtes galantes* si lze Klyménu představit jako dvorní krásku z 18. století, odpočívající v imitaci gondoly v Bassin d'Apollon ve Versailles.²⁰¹

Z interpretačního pohledu může samotný název „Klyméně“ v návaznosti ke slovu „korespondence“ nabízet myšlenku, aby se interpret nestal přímo aktérem vyznávající se ze svých pocitů, ale aby role obrátil. Nabízí se tedy varianta z pohledu dívky (Klymény), která se o vyznání dozvídá prostřednictvím milostného dopisu.²⁰²

Houpavý charakter písně evokující pohyb vodní hladiny způsobuje třídobé členění 9/8 taktu v tempu Andantino (♩. – 92). Tato pulzace, s krátkou výjimkou taktů 25–29, prostupuje celou melodií písně in D. Ve čtyřtaktové klavírní introdukci se zřetelně objevuje charakteristický motiv,²⁰³ který se v písni několikrát navrácí v podobě protihlasu k vokální melodické lince. „*Mystiques barcarolles*“²⁰⁴ přejímá na konci čtvrtého taktu rytmické pohyby klavíru i jeho předepsané *dolce espressivo*. Fráze se ve slabé dynamice klene do slova „*barcarolles*“, na jehož konci dochází k mírnému zesílení a zeslabení. Mezivěta přebírá hudební materiál z introdukce a klavír se zde svým rytmem se jako na začátku pojí s veršem „*Romances sans paroles*“.²⁰⁵ Následující mezivěta je taktéž tematická a charakteristické motivy plynou pod pěveckou linkou až k taktu 24. První dva verše jsou metaforou pro Klyméniny oči, o nichž básník hovoří v průběhu básně.²⁰⁶ Ve výchozím postoji opírám pravou ruku o klavír a podobně jak tomu bylo v závěru předešlé písně, využívám odvrácení tváře k levé diagonále.

²⁰¹ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 213 ISBN 978-0-7546-5960-0.

²⁰² Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

²⁰³ Třítónový motiv, jehož používal Gabriel Fauré v posledních třech písních cyklu.

²⁰⁴ *Mystické barkaroly*,

²⁰⁵ *romance beze slov*,

²⁰⁶ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 354 ISSN 1086-7732.

S hudebně výrazovým označením *dolce* nyní zazní hlas promlouvající přímo ke Klyméně. Vzhledem k interpretačnímu uchopení písně tento hudební moment vnímám jako Klyméninu vzpomínku na text, který si přečetla před malou chvílí. Klavírní melodii protne tichý výkřik „*Chère*“²⁰⁷ na tónu *es*², jenž se v 21. taktu láme o oktávu níž. V jeho průběhu zvedám pohled a otevírám gesto směrem k divákům. V „*Puisque tes yeux Couleur des cieux*“²⁰⁸ se nad lichotivými slovy zamýšlím a až do úsměvného „*Puisque ta voix*“²⁰⁹ v němž se mění charakter písně, přivírám oči.

Do poklidné fráze pěvecké melodie se pod slovem „*voix*“ mění metrum na čtyřdobé s tempovým označením „*un poco più mosso*“. Následnou rychlejší pulzaci přirovnal Graham Johnson k náhlé větrné bouři, která může narušit rovnováhu gondoly na Canale Grande.²¹⁰ Poslední slovo předcházejícího verše „*étrange*“²¹¹ se hudebně pojí s „*Vision qui dérange Et trouble l'horizon De ma raison*“.²¹² V místě, kde je Klyménin hlas je nazván preludem či vizí (takt 26),²¹³ přenáším těžiště dopředu, přičemž úkrokem na slově „*qui dérange*“ podpořím crescendo a celkové napětí fráze. Rozruch se zastaví na drženém tónu *d*² ve slově „*l'horizon*“, pod nímž se klavír nejen navrací do *tempo primo*, ale také opakuje téma z introdukce. Dynamické označení *f* slábne do *p* verše „*De ma raison*“, jehož houpavý charakteristický motiv přechází do klavírní melodie. V průběhu klavírní mezihry se vracím zpět ke klavíru a přenáším těžiště na pravou stranu.

Následující „*Puisque*“ nás opět uvádí do původní nálady písně, v jejíž třetí strofě se mísí vizuální a čichové asociace. Klyménina bledá pleť má aroma vonící jako nevinnost.²¹⁴ Hudebně výrazové označení *dolce* podporuje rozjímavou náladu

²⁰⁷ „*drahá*“, míněno jako oslovení.

²⁰⁸ „*protože tvé oči barvy nebes*“,

²⁰⁹ „*protože tvůj hlas*“

²¹⁰ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 214 ISBN 978-0-7546-5960-0.

²¹¹ „*zvláštní*“

²¹² „*prelud (vize, vidění), který se vtírá a kalí obzor mého rozumu*.“

²¹³ Jedná se o synestézii.

LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 354 ISSN 1086-7732.

²¹⁴ Jedná se o synestézii.

Tamtéž, s. 354.

veršů „*Puisque l'arôme insignie, De ta pâleur de cygne Et puisque la candeur, De ton odeur*“,²¹⁵ které směřují napětí k hudebnímu vrcholu strofy čtvrté.

Naléhavost verše „*Ah! puisque tout ton être*“²¹⁶ zdůrazňuje stoupající duolový pohyb melodie a zesilující dynamika, která ve *forte* kumuluje na slově „*être*“. „*Musique qui pénètre*“²¹⁷ nejprve zůstává v podobném napětí, dynamicky poté zeslabuje do *diminuenda* pokojného „*Nimbes d'anges défunts*“.²¹⁸ Navzdory očekávanému klidu zazní naléhavé „*Tons et parfums*“.²¹⁹ Zatímco držený tón pěvecké melodické linky na *e*² začíná z dynamického označení *f* slábnout, klavírní part v *crescendo molto* kontrastně graduje až do *ff*. Klavír v silné dynamice připomíná téma z introdukce a postupně zeslabuje k charakteristickému motivu, který zazní ve slabé dynamice.

Poslední strofa je důležitá z hlediska významu celé básně. Klíčovým slovem je zde *correspondances*, což je explicitní narážka na sonet *Correspondences* Charlese Baudelaira.²²⁰ Posлуhač se také dozví, co v milovníkovi Klyména vyvolává – její oči, ruce, ale především celá její bytost. Tuto odpověď nalezneme ve verších „*A, sur d'almes cadences*“ a „*Induit mon coeur subtil*“. Interpretačně se ve verších „*A, sur d'almes cadences En ses correspondances*“²²¹ natáčím k divákovi, pomalu rozevírám gesto dlaněmi směřujícími vzhůru, které v „*Induit mon coeur subtil*“²²² pojím v pěst a přikládám k hrudi. V krátké mezihře napětí povolím, ruce spustím a tiše konstatuji „*Ainsi soit-il!*“²²³

²¹⁵ „Protože vtíravé aroma tvé labutí bledosti, a protože nevinnost tvé vůně,“

²¹⁶ „Ach! protože celá Tvá bytost“

Peter Low upozorňuje na gramatickou chybu hudebních výtisků, které uvádějí „*Ah! pour que tout ton être*“ namísto správného „*Ah! puisque tout ton être*“.

LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 353 ISSN 1086-7732.

²¹⁷ „pronikavá hudbou,“

²¹⁸ „(jakožto) svatozáří andělů zesnulých,“

²¹⁹ „tóny a vůněmi“

²²⁰ Charles Baudelaire ve svém sonetu *Correspondences* z roku 1857, obecně dobře známý v roce 1890, prohlásoval, že "vůně, barvy a zvuky reagují jeden na druhého" a tak vznikl pojem souznění smyslů – synestézie.

Tamtéž, s. 354.

²²¹ „životodárné (život naplňující) kadence jejich korespondencí“ – Slovo „*correspondances*“ zde má význam „*souvztažnosti*“ nebo něčeho, co si vzájemně koresponduje, čili odpovídá. Přesnější překlad je „*životodárné kadence ve svém vzájemném souladu*.“ Jedná se o hudební obraz toho, jak se k sobě kadence pojí, čímž Verlaine vyjadřuje určité životní naplnění a představu vzájemné harmonie.

Slovo „*almes*“ Verlaine zřejmě odvodil z latinského slova „*alma*“, které označuje život, živitele.

²²² „vábí mé srdce něžně“

²²³ „budiž tedy!“

Coda se slovy „*Ainsi soit-il!*“ dle Johnsona symbolizuje hluboké požehnání vyvolávající původní rovnováhu devítiosminového metra.²²⁴ Skladatel se v díle Paula Verlainea snažil nalézt inspiraci pro svou hudební představivost a báseň *À Clymène* se svou „*mystique barcarolles*“ je zvláště vhodným podnětem pro benátský námět. Úvodní slova Faurému prakticky vnucovala rytmus barkaroly, který v této písni použil. Navíc na jeho hudbu působily specifické detaily textu, jako je například „*dérange*“,²²⁵ které Faurého přimělo ke krátkému porušení metra či religiózní „*mystiques*“, které povzbudilo jeho tendenci k využívání církevních modů. Píseň je inspirována dórským církevním modem, vedeným k plagální kadenci s pikardskou tercií v jejím závěru.²²⁶

²²⁴ JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. s. 214 ISBN 978-0-7546-5960-0.

²²⁵ „*znepokojující, vtíravý*“

²²⁶ Pikardská tercie – durový akord vytvořený na tónice církevní či mollové tóniny v závěru skladby. LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 354 ISSN 1086-7732.

3.3.5 C'est l'extase

Ariettes oubliées

I.²²⁷

„*Le vent dans la plaine Suspend son haleine.*“ (Favart)

*C'est l'extase langoureuse,
C'est la fatigue amoureuse,
C'est tous les frissons des bois
Parmi l'étreinte des brises,
C'est, vers les ramures grises,
Le chœur des petites voix.*

*Ô le frêle et frais murmure!
Cela gazouille et susurre,
Cela ressemble au cri doux
Que l'herbe agitée expire ...
Tu dirais, sous l'eau qui vire,
Le roulis sourd des cailloux.*

*Cette âme qui se lamente
En cette plainte dormante
C'est la nôtre, n'est-ce pas?
La mienne, dis, et la tienne,
Dont s'exhale l'humble antienne
Par ce tiède soir, tout bas?*

Zapomenuté melodie

I.²²⁸

„*Vítr na širé pláni nepohne trávou ani*“ (Favart)

*Jako vzrušení plné vzdechů,
jako tíha milostného dechu
je chvění, o němž v listoví
pod doteky lehkého vánku
v pochmurném lesním svatostánku
ptačí sbor stínům vypráví.*

*To svěží něžné šepotání,
které svým šumotem nás mámí
jako neslyšný vzdech,
tiší i trávu roztančenou ...
Řekl bys, že snad pod hladinou
si s oblázky pohrává břeh.*

*Všechno to tklivé naříkání
na sladce spící lesní stráni
patří toliko nám, či ne?
Vždyť tyto zpěvy odrážejí,
čím obě naše duše znějí
na tomto vlahém sklonku dne.*

²²⁷ VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. Dostupné z: http://www.poetes.com/textes/ver_roma.pdf

²²⁸ VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, s. 131 Verše. ISBN 978-80-7021-896-9. Příloha F: Paul Varlaine: *Je to roztoužené chvění* (překlad: František Hrubín)

Pátá píseň *C'est l'extase*²²⁹ je zkomponovaná na básnický text *Ariettes oubliées I.* ze sbírky *Romances sans paroles* Paula Verlaina. Básnický překlad Františka Hrubína nese název *Je to roztoužené chvění*, jenž k popisu Faurého hudby považuji za příznačný. Ono „chvění“ Gabriel Fauré ilustruje neseným staccatem klavírního doprovodu, které prostupuje píseň v pulzaci 3/4 taktu s tempovým označením *Adagio non troppo* (♩ = 120). Její melodie in Des obsahuje synkopace, jež evokují pocity nervozity a vzrušení. Gabriel Fauré v jednom ze svých dopisů²³⁰ popisuje kompoziční záměr, jímž se píseň *C'est l'extase* stává jednak soudržným elementem jednotlivých písní a jednak uspokojivým koncem celého cyklu.

Jak píše skladatel: „*Píseň otevře téma, které se již v jejím průběhu nenavrátil.*“²³¹ V první strofě se na poslední dobu klavírní introdukce s hudebně výrazovým označením *dolcissimo* vloží první verš „*C'est l'extase langoureuse*“.²³² Interpretačně volím postoj s položenou pravou rukou na klavíru. Oči spíše přivřeně, které však v průběhu druhého verše otevírám a s úsměvem vedu pohled do dálky. Následný verš „*C'est la fatigue amoureuse*“²³³ v označení *sempre dolce* zazní od druhé osminy poslední doby taktu, čímž vzniká dojem naléhavosti směřující k „*C'est tous les frissons des bois*“.²³⁴ Navzdory ukončení této fráze v *pp* a navození pocitu odpočinku dojde ve čtvrté strofě ke vzruchu, který předjímá krátká stoupající melodie klavírního doprovodu. Agogicky rychlejší část „*Parmi l'étreinte des brises*“²³⁵ ze středně silné dynamiky zeslabuje, načež se podobně váže k dalšímu verši „*C'est, vers les ramures grises*“.²³⁶ V tomto dvojverší se interpretačně nabízí letmé zabalení do paží. V nízké dynamice (*pp*) je strofa zakončena rozjímavým „*Le cœur des petites voix*“,²³⁷ přičemž s úsměvem natáčím obličej k pravé straně, jako bych naslouchala hudbě. Klavírní mezivěta svou sestupnou melodií v *dolce sempre* připravuje charakter následující strofy.

²²⁹ Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

²³⁰ Dopis Winnarettě Singer, září 1891 (srov. s. 27–28).

²³¹ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179 ISBN 05-212-3524-3.

²³² „*Je to extáze zemdlená,*“

²³³ „*je to únava milostná,*“

²³⁴ „*jsou to záchvěvy lesa*“

²³⁵ „*v objetí vánků,*“

²³⁶ „*je to, v šedavém větroví*“

²³⁷ „*sbor drobných hlásků.*“

K následující strofě Fauré poznamenal: „V druhé strofě však naopak připomínám skladbu ‚Green‘, ta ovšem tentokrát zazní klidně a pokojně.“²³⁸ Verše „*Ô le frêle et frais murmure! Cela gazouille et susurre*“²³⁹ je vhodné přednést vroucně, ale na způsob šepotu. Proto volím použití sotto voce se zvláštním zřetelem na výslovnost. Verš „*Ô le frêle et frais murmure!*“ je předepsán ve slabé dynamice (*p*), přičemž je během jednoho taktu označen cresscendem ke slovu „*frais*“ s následným decrescendem do původní dynamiky ve slově „*murmure*“. Onu situaci řeším na základě artikulace podpořené dechovým *esspresivem* s akcentem na slově „*frais*“. Pod tóny slova „*murmure*“ klavírní part v *sempre espressivo* připomíná sestupný melodický pohyb charakteristický pro píseň *Green*.²⁴⁰ Podle Lova je pěvecký part echem taktů 11-13 třetí písně cyklu.²⁴¹ Verš „*Cela gazouille et susurre*“ vedu podobným způsobem, avšak začátek volím ve slabší dynamice. Jeho naléhavost podpořím agogicky rychlejším tempem. Vzruch se však v průběhu taktu zastaví a tón *es*² ve slově „*susurre*“ je nutno nasadit již v dynamickém označení *p*. V pozadí klavír opět připomíná charakteristickou klesající frázi. Předepsanou dynamiku považuji za velmi podstatnou z hlediska hudebně interpretačního pochopení veršů. V průběhu několika taktů vzrůstá napětí, které však nevygraduje na nejvyšším tónu fráze, ale je v něm nečekaně staženo zpět, což je po interpretační i pěvecké stránce náročné. Následující verše jsou z hlediska hudebního výrazu předepsány *dolce*. „*Cela ressemble au cri doux*“²⁴² se váže s „*Que l'herbe agitée expire*“;²⁴³ avšak následující verše „*Tu dirais, sous l'eau qui vire, Le roulis sourd des cailloux*“²⁴⁴ jsou od nich odděleny osminovou pomlkou. „*Tu dirais*“ směřuji s úsměvem přímo k posluchači. Text „*sous l'eau qui vire*“ tentokrát pokračuje v dynamickém označení *mf*. Ticho podvodní hladiny evokuje slabá dynamika verše „*Le roulis sourd des cailloux*“. Interpretačně se zde nabízí pažemi mírně poukázat na prostor kolem sebe.

²³⁸ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179 ISBN 05-212-3524-3.

²³⁹ „*Ô křehké a svěží šumění! To švitoření a šepotání,*“

²⁴⁰ *Green*, takt 20-21.

²⁴¹ LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 355 ISSN 1086-7732.

²⁴² „*jako něžné volání*“

²⁴³ „*kteř tráva rozevlátá vydechuje...*“

²⁴⁴ „*Řekl bys, že pod vodou, která víří, sunou se neslyšně oblázky.*“

Na motivickou souvislost třetí sloky v písni *En sourdine* upozornil Fauré následovně: „*A ve třetí se opakuje ‚En sourdine‘, nyní však ve zklamáném nářku, který se směrem ke konci stále více prohlubuje a sílí.*“²⁴⁵ Klavírní mezivěta s hudebně výrazovým označením *espressivo* předjímá první dva tóny pěveckého partu „*Cette âme qui se lamente En cette plainte dormante*“,²⁴⁶ jehož prostřednictvím se opakuje hudební myšlenka písně *En sourdine*.²⁴⁷ Tato část osciluje převážně ve středně silné a silné dynamice. Klavírní part se s pěveckým vzájemně motivicky prolíná. Po rytmické stránce toto místo (takt 32–38) považuji za jedno z nejobtížnějších v písňovém cyklu. Bouře emocí, vygradovaná v silné dynamice (*f*) verše „*C'est la nôtre, n'est-ce pas?*“,²⁴⁸ se láme do nejistého *p* plačtivou otázkou „*n'est-ce pas?*“. Po krátké klavírní vsuvce, v níž se mihne motiv z *Green*, zazní zoufalý výkřik „*La mienne, dis, et la tienne*“,²⁴⁹ v němž je podstatné zdůraznit slovo „*dis*“ vyjadřující „*Tak pověz!*“. Poslední vlna extáze prostupuje „*Dont s'exhale l'humble antienne*“²⁵⁰ k poslednímu verši „*Par ce tiède soir, tout bas?*“.²⁵¹ Ten celý cyklus uzavírá v tichosti na drženém tónu *d'*, pod nímž klavír neseným staccatem evokuje vytrácející se chvění.

²⁴⁵ Volný překlad autorky této práce. NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. s. 179 ISBN 05-212-3524-3.

²⁴⁶ „*Tato duše, která nařiká a toto sténání snové*“

²⁴⁷ *En sourdine*, takt 17–18.

²⁴⁸ „*je naše, nebo ne?*“

²⁴⁹ „*Moje, tak pověz, a tvoje*“

²⁵⁰ „*s výdechy pokorných antifon*“

²⁵¹ „*za tohoto vlahého večera, zcela tiše?*“

Závěr

Diplomová práce představuje osobnost a významná díla francouzského skladatele Gabriela Faurého se zaměřením na písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 na básně Paula Verlaina.

Fauré byl svými současníky považován za typického představitele francouzského umění. Kromě kompozice se věnoval činnostem hudebně pedagogickou, hudebně kritickou a interpretační jako varhaník a klavírista. Fauré byl především významným skladatelem písní, v nichž zhudebňoval díla francouzských básníků.

Paul Verlaine patřil k Faurého oblíbeným básníkům. Diplomová práce uvádí krátké pojednání o jeho životě a díle. V básních využíval lichoslabičných veršů, vnitřních rýmů, spojení aliterací a disonancí, což mělo vliv na zvukovost větného rytmu. Zvukové hledisko jeho impresionistických veršů hudebně inspirovalo mnoho dalších skladatelů, jako byl například Claude Debussy.

Stěžejní část diplomové práce se zaměřuje na problematiku písňového cyklu *Cinq mélodies „de Venise“*. V této souvislosti práce neopomíjí uvést charakteristiku dvou inspiračních sbírek *Fêtes galantes* a *Romances sans paroles* Paula Verlaina, z nichž Fauré do svého cyklu vybral a následně seřadil pět básní. Práce seznamuje s Faurého korespondencemi, na jejichž základě objasňuje genezi cyklu, význam přívlastku „de Venise“ v jeho názvu a Faurého hudební i literární uchopení díla. V neposlední řadě se zabývá analýzou cyklu z hlediska interpretace.

První písně cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* z roku 1891 začal Fauré komponovat v Benátkách, kam přijel na pozvání Winnarety Singer. Přívlastek „de Venise“ v jeho názvu je tedy spjatý s místem prvních kompozic a Winnarettou Singer, jíž cyklus věnoval. Na základě jedné z Faurého korespondencí je zřejmé skladatelovo hudební a literární uchopení díla. Po literární stránce si Fauré pro kompozici písní zvolil básně ze dvou sbírek Paula Verlaina, které v cyklu uspořádal do struktury krátké suity, příběhu, a to následovně: *Mandoline*, *En sourdine*, *Green*, *À Clymène*, *C'est l'extase*. Cyklus hudebně propojil pomocí opakování motivů. V posledních třech písních cyklu *Green*, *À Clymène* a *C'est l'extase* pracuje s třítónovým motivem, který rozvíjí a pozměňuje. Podstatným kompozičním záměrem je Faurého poslední píseň *C'est l'extase* (č. 5), která celé dílo uzavírá

a ve které skladatel cituje hudební myšlenky dvou předchozích písní *En sourdine* a *Green*.

Interpretační rozbor je založen na vlastních interpretačních zkušenostech autorky této práce. Pozornost věnuje problematice pěvecké, textové i obsahové. Písňový cyklus *Cinq mélodies „de Venise“* sestává z pěti hudebních výjevů, které pojednávají o lásce. Je určen pro pěvecky vyspělé pěvkyně, neboť jsou skladby náročné z hlediska intonačního, metroritmického, melodicko-harmonického i z hlediska jejich dynamické výstavby. Obsah a význam písní je založen na dynamických pohybech, v jejichž rámci se melodie rozvíjí do slabé dynamiky v částech, kde interpret předpokládá hudební vrchol, dochází k dynamickému (místy kontrastnímu) prolínání s klavírem či k použití slabé dynamiky v pěvecky vypjatých úsecích. Z hudebně interpretačního hlediska se nabízí využívat změn hlasového tónu s převahou *sotto voce*. Dále je třeba pochopit francouzský text a osvojit si jeho výslovnost. Paul Verlaine se v poezii zabýval stránkou zvukovou čili hudebností svých impresionistických textů. Z tohoto důvodu práce poskytuje básnické překlady Gustava Francla i Františka Hrubína. Podstatným krokem v nastudování cyklu *Cinq mélodies „de Venise“* je správné uchopení Faurého hudby v souvislosti s Verlainovými básněmi. Práce proto nabízí český překlad autorky, který se zaměřuje na doslovné znění jednotlivých veršů a jejich obsahových souvislostí.

Písňe Gabriela Faurého mohou působit zdánlivě jednoduše. Nálada písňového cyklu je velmi intimní a jeho interpretace tak působí výrazově střídmeji. Skladatel v hudbě nevyhledával komplikovanost či patos. Kladl důraz na jednoduché melodické linie, jejichž prostřednictvím hudebně promlouval k posluchači a vytvářel atmosféru svých písní. K jejich interpretaci je tedy nutné dostatečně nastudovat význam hudebních a literárních aspektů a správně uchopit Faurého myšlenku, že účelem hudby je zvýraznit pocity básníka, a to hlavně tam, kde obsah veršů nelze již vyjádřit slovy.

Použité zdroje

ELSON, James M. The songs of Gabriel Fauré. *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing, Inc.* United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1982, 38/5, s. 16-19.

FAURÉ, Gabriel a NECTOUX, Jean-Michel (ed.). *Gabriel Fauré: His Life Through His Letters*. London: Marion Boyars, 1984. 378 s., [12] s. obr. příl. ISBN 0-7145-2768-8.

FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies, op. 58* [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: <http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf>.

GRIFFITHS, Paul. (2001). Verlaine, Paul. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-28]. Dostupné na: <<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000029214>>.

JOHNSON, Graham a STOKES, Richard. *Gabriel Fauré: The Songs and their Poets*. London: Guildhall School of Music & Drama, 2009. 488 s. ISBN 978-0-7546-5960-0.

LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, 579 s., lxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7407-026-6.

LEWIS, Lynnell K. *The poetry of symbolism and the music of Gabriel Fauré* [online]. Muncie, Indiana, 2009, 31 s. [cit. 2019-03-05]. Thesis (M.M). Ball State University. Dr. Mei Zhong. Dostupné na: <https://cardinalsolar.bsu.edu/bitstream/handle/123456789/193573/Llewis_2009-3_BODY.pdf?sequence=1>.

LOW, Peter. Fauré's "Cinq Mélodies" and the Poet Verlaine. *Journal of Singing - The Official Journal of the National Association of Teachers of Singing*. United States, Jacksonville, Fla.: National Association of Teachers of Singing, Inc., 2005, sv. 61, č. 4, s. 353-358. ISSN 1086-7732.

NECTOUX, Jean-Michel. *Gabriel Fauré: A Musical Life*. 1. Publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 646 s. ISBN 05-212-3524-3.

NECTOUX, Jean-Michel. (2001). Fauré, Gabriel. In *Grove Music Online* [online]. Oxford Music Online. [cit. 2020-03-13]. Dostupné na:
<<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366>>.

PENNINGTON, Kenneth, Gabriel Urbain Fauré (1845–1924). *The NATS bulletin: The official magazine of the National Association of Teachers of Singing*. United States: National Association of Teachers of Singing, Inc., 1974, 31/2, s. 34-39.

VERLAINE, Paul. *Básnické dílo*. Přeložil Gustav FRANCL. Praha: Vyšehrad, 2007, 772 s. Verše. ISBN 978-80-7021-896-9.

VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958, 82 s. Světová četba.

VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Mat'a, 2015, 87 s. Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

VERLAINE, Paul. *Fêtes galantes* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné na:
<https://www.poetes.com/textes/ver_fete.pdf>.

VERLAINE, Paul. *Romances sans paroles* [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné na:
<http://www.poetes.com/textes/ver_roma.pdf>.

Seznam obrázků

Obrázek 1 <i>En sourdine</i> (takt č. 17–18)	29
Obrázek 2 <i>C'est l'extase</i> (takt č. 32–35)	30
Obrázek 3 Třítónový motiv	30

Seznam příloh

Příloha A: Paul Varlaine: <i>Básnické umění</i>	61
Příloha B: Jean-Antoin Watteau: <i>Píseň lásky</i>	63
Příloha C: Paul Varlaine: <i>Mandolína</i>	64
Příloha D: Paul Varlaine: <i>Tiše</i>	65
Příloha E: Paul Varlaine: <i>Green</i>	66
Příloha F: Paul Varlaine: <i>Je to roztoužené chvění</i>	67
Příloha G: Gabriel Fauré: <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58	68
1 <i>Mandoline</i> – notový materiál	68
2 <i>En sourdine</i> – notový materiál	73
3 <i>Green</i> – notový materiál	78
4 <i>À Clymène</i> – notový materiál	82
5 <i>C'est l'extase</i> – notový materiál	87
Příloha H: Gabriel Fauré: <i>Cinq mélodies „de Venise“</i> op. 58 – CD nahrávka	92
1 <i>Mandoline</i>	
2 <i>En sourdine</i>	
3 <i>Green</i>	
4 <i>À Clymène</i>	
5 <i>C'est l'extase</i>	

Příloha A: Paul Varlaine: *Básnické umění*²⁵²

Především hudbu! V poesii
dej přednost všemu lichému,
bez tíhy, nestrojenému,
rozptylné, vzdušné melodii!

Vol slova nečekaná, až
matoucí smyslem: jak je milý
zpěv, kde se mlhy zasnoubily
s tím jádrem, o němž zpívat máš.

Tot' krásné oko pod závojem,
polední slunce s chvěním duh,
podzimní nebe, chladný vzduch,
v němž blýská se to hvězdným rojem.

My chceme básnit odstínem,
nikoli barvou. V odstínu je,
co lesní rohy zasnubuje
jen flétnám a snu zas jen sen.

Pointa báseň zabít stačí,
i krutý vtíp a kluzký smích
 pryč od těch zvyků kuchyňských,
kde česnek nutí blankyt k pláči!

Zardousí, když ji v hrsti máš,
výmluvnost, přitom také rýmu
dej uzdu, mírnost neškodí mu.

²⁵² VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Mat'a, 2015, s. 8 Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

Kam půjde, když jej nehlídáš?

Co všechno spáchal! Děcko hluché
Či blázen černoch pro tvou zlost
našli ten haléřový skvost,
co cinká z písňě slaboduché?

Především hudbu. Ta buď vším
V tvých verších, tím, co vznáší se tu
Po lidské duši na odletu
K nebesům, láskám šťastnějším.

Tím buď verš, co se rozpýlilo
Tvým žitím jako ranní van,
V němž voní máta, dymián.
Literatuře nech, co zbylo!

Příloha B: Jean-Antoin Watteau: *Píseň lásky*²⁵³

²⁵³ LAGARDE, André a Laurent MICHARD. *Francouzská literatura 19. století*. Přeložil Jiří NAŠINEC, přeložil Jiří PELÁN, přeložil Aleš POHORSKÝ. Praha: Garamond, 2008, s. lvii obr. příl. ISBN 978-80-7407-026-6.

Příloha C: Paul Verlaine: *Mandolína*²⁵⁴

Strůjci serenád a s nimi
jejich krásky z dlouhé chvíle
pod větvemi zpěvavými
vedou řeči pošetilé.

Tyrcis s Amintou tu vládnou,
s věčným Klitandrem zde civí
Damis, jenž dá mnohou chladnou
ukrutnici v rondel tklivý.

Jejich půvaby a čilost,
kamizolky, krinoliny,
jejich smích a rozpustilost,
jejich měkké modré stíny

víří, hýří za extase
růžové a šedé luny,
mandolína zpívá blaze,
s vánkem se jí chvějí struny.

²⁵⁴ VERLAINE, Paul. *Písňe beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Mat'a, 2015, s. 22 Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

Příloha D: Paul Verlaine: *Tiše*²⁵⁵

Skryti šerým klenutím
větví, jež se sklánějí,
prosyťme svou lásku
tím tichem ještě hlouběji.

Píseň srdce vzlykavou
nechme splynout ještě víc
s roztouženou únavou
ostružin a borovic.

Oči nech jen přivřené,
ruce křížem na hrudi,
srdce ukonejšené
touha ať už nebudí.

²⁵⁵ VERLAINE, Paul. *Písně beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Maťa, 2015, s. 26 Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

Příloha E: Paul Verlaine: *Green*²⁵⁶

Nesu vám ovoce a květiny z ranních strání
a srdce tlukoucí jen pro vás, pro vás jen.
Kéž neumučí je tlak úbělových dlaní
a kéž ten prostý dar vás těší celý den.

Orosen přicházím k vám za jitřního chladu,
krůpěje na čele mi vítr zmrazil v led.
Nechte mou únavu, již k vašim nohám kladu,
blažené chvíle snít a zotavím se hned.

Nechte mou hlavu, v níž polibky ještě šumí,
ať chvíli na mladých nadrech vám spočívá,
ať se v ní ozvěny té blahé bouře ztlumí,
když spíte napolo, ať zdřímnu si i já.

²⁵⁶ VERLAINE, Paul. *Písňe beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Maťa, 2015, s. 37 Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

Příloha F: Paul Verlaine: *Je to roztoužené chvění*²⁵⁷

Je to roztoužené chvění,
je to lásky do umdlení,
je to, jak by chvěl se les,
který vánky objímají,
je to ptačí píseň v háji
v šedém listí u nebes.

Švitoří to, zvučí, šumí,
povzdechnout tak něžně umí
v trávě klásek po klásku,
když se přes ně vítr žene,
tak zní v tůni rozvířené
němý pohyb oblázků.

Naše je ta duše tichá,
jež tu naříká a vzdychá
– pravda? – duše tvá a má.
splývají v tom prostém zpěvu,
s tichem padá do nápěvu
navečerní vlažná tma.

²⁵⁷ VERLAINE, Paul. *Písňe beze slov*. Přeložil František HRUBÍN. Praha: Mat'a, 2015, s. 35 Bouře. ISBN 978-80-7287-207-7.

Příloha G: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58

1 Mandoline – notový materiál²⁵⁸

Fauré
Mandoline
Cinq Mélodies

Allegretto moderato. (♩ = 84)

leggiero
p

dolce
Les don-neurs de sé - ré - na - - - des

Et les bel - les é - cou - teu - - ses E -

1

²⁵⁸ FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies, op. 58* [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf.

4

-chan-gent des pro-pos fa - des, Sous les ra-mu - - - res chan-

- teu - - - ses

*red. * red. * red. * red. **

O'est Tir - cis et c'est A - min - - - te

Et c'est l'é - ter - nel Cli - tan - dre Et c'est Da -

2

- mis qui, pour main - te cru - el - le, Fit maint vers

ten - dre.

Leurs cour - tes ves - tes de soie, Leurs lon - gues ro - bes à queues,

Leur é - lé - gan - ce, leur joie. Et leurs mol - lés.

6

p om - bres bleues. Tour - bil-lon-nent dans l'ex -

pp sempre

ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. *

-ta - se Du - ne lu - ne rose et gri - - - se,

ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. *

p Et la man-do-li - ne ja - se Par - mi les fris-sons de

sempre pp

ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. * ped. *

bri - - - se. Les don-neurs de sé - ré -

ped. * ped. * ped. * ped. *

-na - - - des Et les bel - - les é - cou -

*tea * tea * tea * tea **

-teu - - ses *dimin.* é - chan - gent des pro - pos

fa - des, *pp* Sous les ra - mu - - res chan - *poco rit.*

pp poco rit.

*tea * tea * tea * tea **

a tempo - teu - - - ses.

a tempo

mp

*tea **

Fauré
En sourdine

Andante moderato. (♩ = 63) *dolce*

Cal - - - mes

dans le de - mi - jour Que les bran - ches hau - tes

font, Pé - né - trons bien notre a - mour.

p *Red.* *Red.* *Red.* *Red.*

cresc. *espressivo* *Red.* *Red.* *Red.* *Red.* *Red.* *Red.* *Red.*

1

²⁵⁹ FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies*, op. 58 [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: <http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf>.

sempre
De ce si-len - ce pro-fond, Mèlons nos â - mes, Nos cœurs.

mf

ped. * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* *

et nos sens ex - ta - si - es, Par-

p

ped. * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* *

- mi les va - - gues lan - gueurs des pins

pp

ped. * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* *

et des ar - bou-siers

pp

legato sempre *dolcissimo*

ped. * *ped.* * *ped.* * *ped.* * *ped.* *

10

dolcissimo *pp*
Fer - me tes yeux à de-mi, Croi - se tes bras

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

pp *cresc.* *mf*
sur ton sein Et de ton cœur en-dor-mi Chas - se à ja -

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

p *dolce*
- mais tout des - sein. *dolce*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

dolce
Lais - - - sons-nous per - su - a - der Au

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

souf - fle ber - ceur et doux Qui

Red. * *Red.* * *Red.* *

vient, à tes pieds, ri - der Les on - des des

Red. * *Red.* * *Red.* * *Red.* *

ga - zons roux.

mf *sempre*

Red. * *Red.* * *Red.* * *Red.* *

f *espressivo*
Et quand, so-len-nel, le soir Des ché - nes noirs tom-be-

Red. * *Red.* * *Red.* * *Red.* * *Red.* *

sempre f
- ra, Voix de no - tre dé - ses -
espressivo

Tea * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* *

- poir, Le ros - si - gnol
p

p sempre

Tea * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* *

pp sempre
chan - - - te - ra.
dim. *sempre pp*

Tea * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* *

Tea * *Tea* * *Tea* * *Tea* * *Tea* *

Fauré
Green

Andante con moto. (♩ = 69)
p animato

Voi - ci des fruits, des fleurs, des feuil - les et des
bran - ches..... Et puis voi - ci mon cœur qui ne bat que pour
vous..... Ne le dé - chi - rez pas a - vec vos deux mains

p *f* *red.* *dolce*

1

²⁶⁰ FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies*, op. 58 [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: <http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf>.

blan - - ches, Et qu'à vos yeux si beaux, l'hum-ble pré-

- sent soit doux! Jur-ri - ve tout cou-

p *pp* *dolce*

- vert en - co - - re de ro - sé - e, Que le

vent du ma-fin vient gla - cer à mon front. Souf -

mf *p*

- frez que ma fa-tigue à vos pieds re - po - sé - - e

Rê - ve des chers ins - tants qui lu dé -

mf *sempre*

- las - se - ront.

espressivo

dolce

Sur vo - tre jeu - ne sein, lais - sez rou - ler ma

pp

tè - te Tou-te so - nore en - cor de vos der - niers baisers, Lais - sez -

la s'u - pai-ser de la bon - ne tem - pé - te. Et

que je dorme un peu, Puis - que vous re - - po -

sez.

Fauré
A Clymène

Andantino. (♩.92.)

dolce espressivo.

Mys - ti - - ques bar - ca - rol - - - les,

mf *p*

1

²⁶¹ FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies*, op. 58 [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: <http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf>.

Ro - man - ces sans pa - ro - - - les

Chè -

- re, Puis - que tes yeux Couleur des

Un poco più mosso.

cieux, Puis - que ta voix é - tran - - ge, Vi - si -

cresc.

- ou qui dé-ran-ge Et trou- - - ble l'ho-ri-

Tempo I.

f

- zon. De ma rai-son,

dolce

Puis - que l'a - rô - - me in - si - - gne, De ta pâ-leur de

cresc.

cy - - - gne Et puis-que la can-deur, De ton odeur

Ahl pour que tout ton è - tre Mu - si - que

qui pé - nè - tre, Nim - bes d'an - ges dé -

- fants, Tons et par - fums.

x - zur d'al - mes ca - den - ces

En ses correspon - dan - - - ces in - duit mon

cœur sub - til

Ain - si soit - il.

5 *C'est l'extase* – notový materiál²⁶²

Fauré
C'est l'extase

Adagio non troppo. (♩=120) *dolcissimo*

C'est l'ex-

pp

sempre dolce

- ta - se lan - gou-reu - se, C'est

mf

la fu - ti - gue anou-reu - se, C'est tous les fris-

mf

* *red.* * *red.* * *red.* * *red.* *

²⁶² FAURÉ, Gabriel. *Cinq Mélodies*, op. 58 [online], [cit. 2017-04-11]. Dostupné na: <http://ks4.imslp.info/files/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP24127-PMLP54720-Faur%C3%A9_-_5_m%C3%A9lodies,_Op._58.pdf>.

- sons des bois, Par - mi l'é - trein - te des
bri - ses, C'est vers les ra - mu - res gri - ses Le
chœur des pe - ti - tes voix.
Ô le frêle et frais mur - mu - - - re.

pp *mf sempre*
pp *mf*
p
pp *dolce espress.*
p *sempre espressivo*

p dolce
Ce - la gu - zouille et su - su - - re Ce -

Ped. * *Ped.* *

- la res-semble au bruit doux Que l'herbe a - gi - tée ex -

pp

mf
- pi - re Tu di - ruis, sous l'eau qui vi - re, Le rou-lis

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

p
sourd des cail - loux... *espressivo*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

mf
Cet - te à - - - me qui se lu - men - - - te

f *p*

red. * *red.* *

Et cet - te plain - - - te dorman -

f *f*

red. * *red.* *

- - - te, C'est la nô - - - tre, n'est - ce

f *f sempre*

red. * *red.* *

f *espressivo*
pus? La mien - ne, dis, et la

p *p* *mf*

red. * *red.* *

Music score for 'C'est l'estase' by Gabriel Fauré. The score is in G major and 3/4 time. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in French. The score is divided into four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more complex rhythmic pattern in the left hand. The vocal line is melodic and expressive, with various dynamics and phrasing. The lyrics are: tien - - - ne, Dont s'e - xa - - - le; l'humble antien - - no Par - ce; tiè - - - de soir; tout bas.

Music score for 'C'est l'estase' by Gabriel Fauré. The score is in G major and 3/4 time. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in French. The score is divided into four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more complex rhythmic pattern in the left hand. The vocal line is melodic and expressive, with various dynamics and phrasing. The lyrics are: tien - - - ne, Dont s'e - xa - - - le; l'humble antien - - no Par - ce; tiè - - - de soir; tout bas.

Příloha H: Gabriel Fauré: *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 – CD nahrávka

1 *Mandoline*

2 *En sourdine*

3 *Green*

4 *À Clymène*

5 *C'est l'extase*

FAURÉ, Gabriel. *Cinq mélodies „de Venise“* op. 58 [zvukový záznam na CD].
Zpívá Nela VIKTOROVÁ, klavírní doprovod doc. Mgr. Michal CHROBÁK. Hradec
Králové: 2020. Univerzita Hradec Králové, Fakulta pedagogická.